

ARCHEOLOGIENOTA

AARSCHOT – SPEELHOVENSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
N. PIL, G. VERBELEN, E. DIRIX & A. SYS

APRIL 2017

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Aarschot – Speelhovenstraat

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Nathalie Pil, Evelien Dirix en Annelien Sys

Opdrachtgever

Bernardina Van den Broeck
Diestsesteenweg 176
3202 Aarschot

Projectnummer

2017D39

Plaats en datum

Kortenaken, april 2017

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2017D39
ISSN 2034-5615

© 2017 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	<i>5</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>8</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>8</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	9
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>9</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>10</i>
3	Bureauonderzoek	11
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>11</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>21</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>24</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>32</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	34
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>34</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>34</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>35</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>37</i>
5	Bibliografie	38
5.1	<i>Publicaties:</i>	<i>38</i>
5.2	<i>Online bronnen:</i>	<i>38</i>
6	Figurenlijst.....	40
7	Plannenlijst.....	41

1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

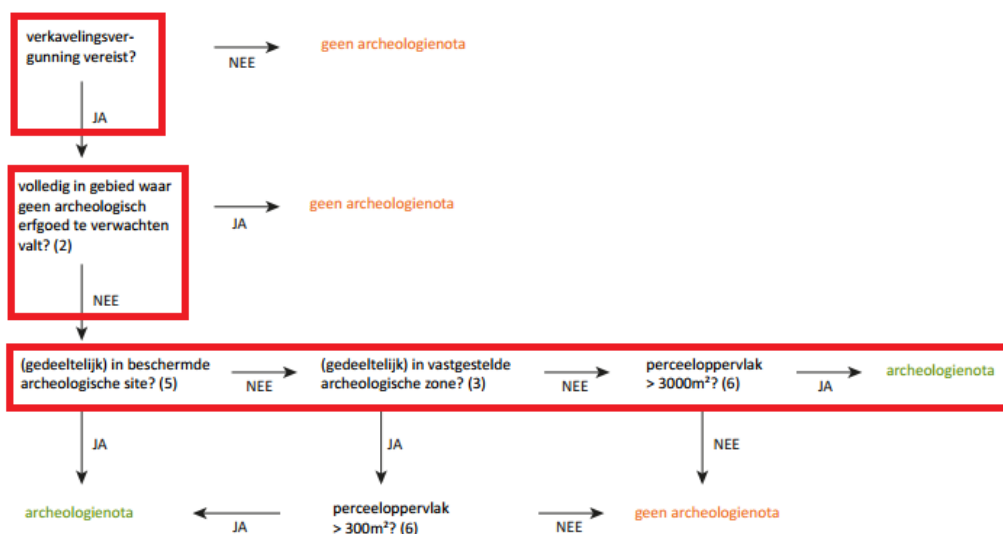
Bij het aanvragen van een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een verkavelingsaanvraag is afhankelijk van een aantal criteria (Figuur 1):

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij verkavelingsvergunning

Criteria bij verkavelingsvergunning

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

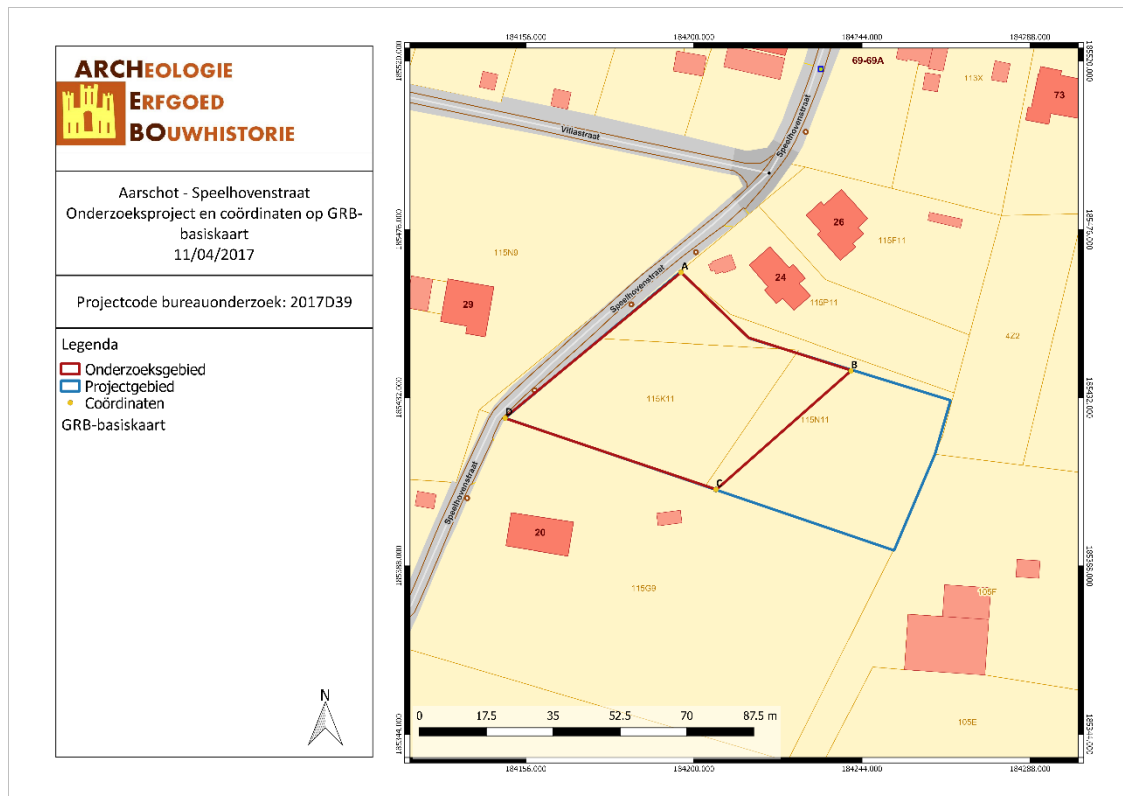
Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de herinrichting van de percelen langs de Speelhovenstraat. Het betreft de herverdeling van twee bestaande percelen naar vier loten. Op de twee loten gesitueerd langs de Speelhovenstraat wordt een nieuwe bouwzone voorzien. De twee achterste loten staan gekarteerd als agrarische zone en blijven bebost.

Aangezien de aanvraag voor een verkavelingsvergunning pas na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in april 2017 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon was Johan Melotte. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de geplande werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche			
Naam site:	Aarschot – Speelhovenstraat		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Provincie Vlaams-Brabant, Aarschot, Speelhovenstraat		
Kadaster:	Afdeling 1, sectie C, nr. 115K11 en 115N11.		
Coördinaten (zie hoofdstuk 1.2):	A	X	184196.638
		Y	185464.784
	B	X	184241.110
		Y	185438.998
	C	X	184205.764
		Y	185407.997
	D	X	184150.571
		Y	185429.684
Opdrachtgever:	Bernardina Van den Broeck Diestsesteenweg 176 3202 Aarschot		
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba		
Projectcode bureauonderzoek:	2017D39		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)		
Grootte projectgebied:	Ca. 4.100 m ²		
Grootte onderzoeksgebied	Ca. 2.475 m ²		
Uitvoeringsperiode:	11 tot 20 april 2017		
Reden van de ingreep	De verkaveling heeft betrekking op 2 bestaande perceel die in vier loten worden verdeeld. Op de twee loten langs de Speelhovenstraat worden nieuwe bouwzones voorzien. De twee achterste loten blijven agrarische zone.		

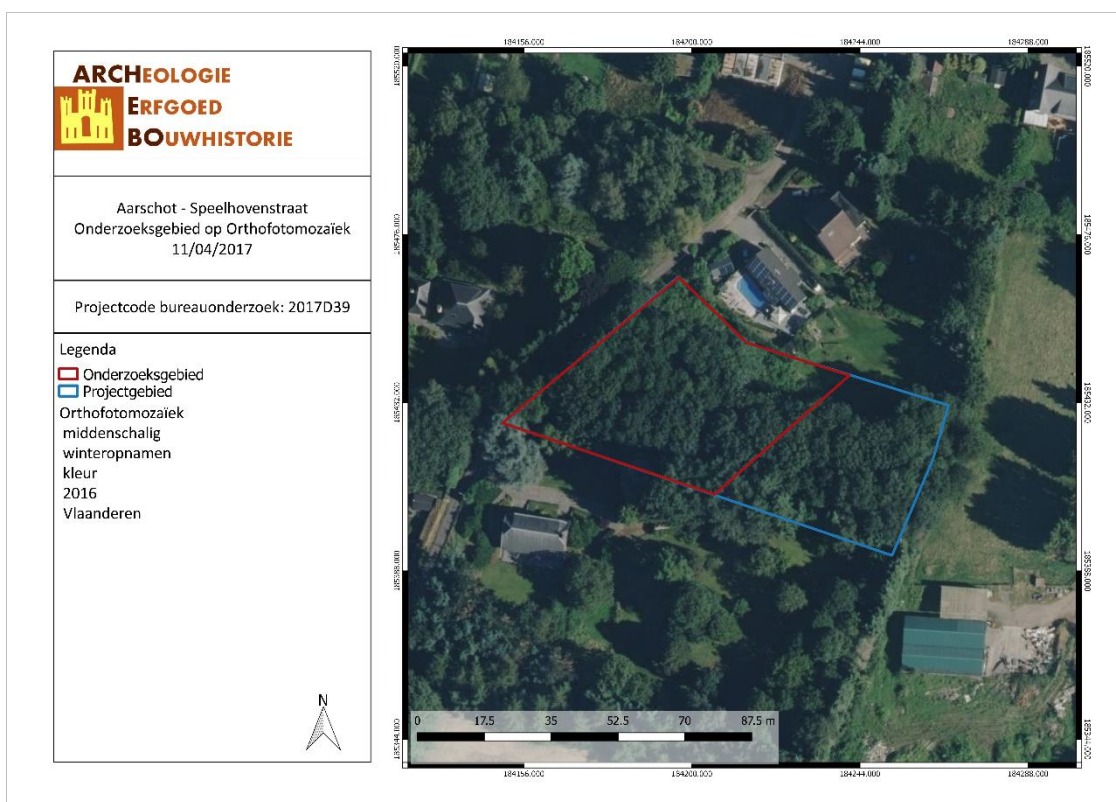
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring ...

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het onderzoeksgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

AASP/17/04/11/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017)

AASP/17/04/11/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de verkavelingsaanvraag gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het terrein is voor een deel bebost. Na het verkrijgen van een kapvergunning mogen de bomen maar geroooid worden tot op het maaiveld. Stronken mogen pas verwijderd worden nadat alle archeologische onderzoeken zijn uitgevoerd of in functie ervan. Het verwijderen van de stronken kan leiden tot een verstoring aan het archeologisch archief, wat vermeden moet worden. Het handelt hier dan ook om een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

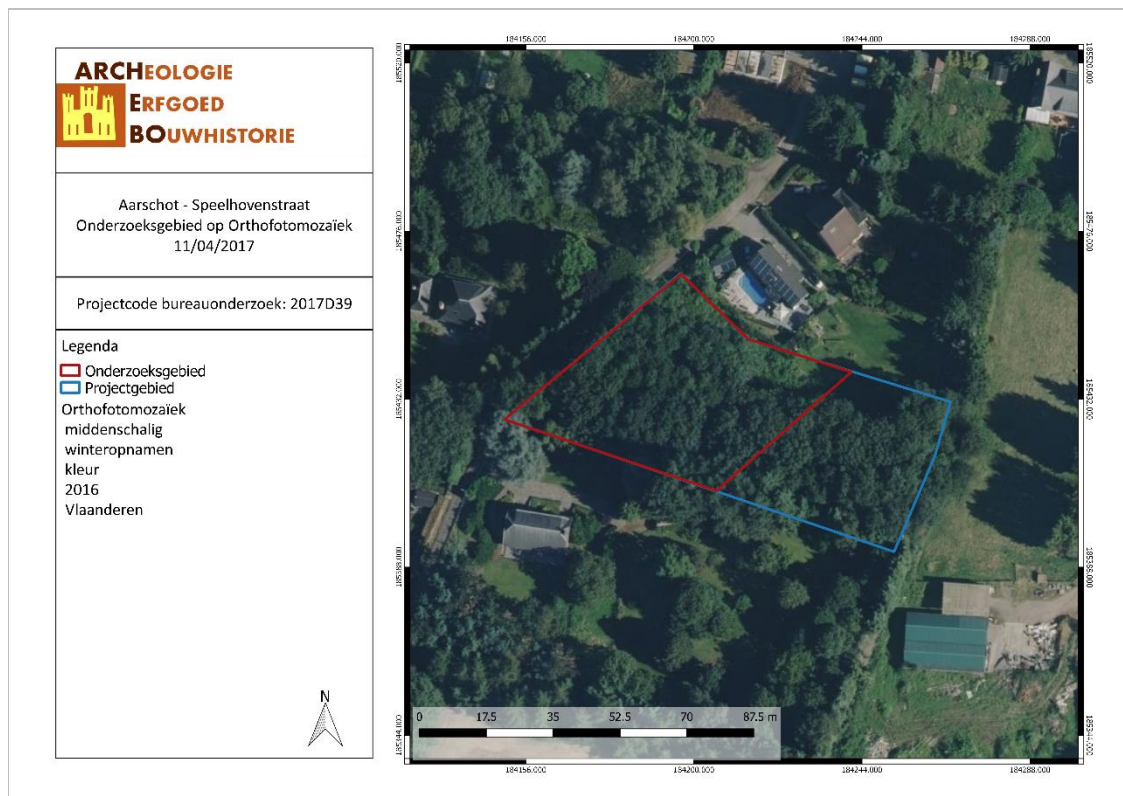
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

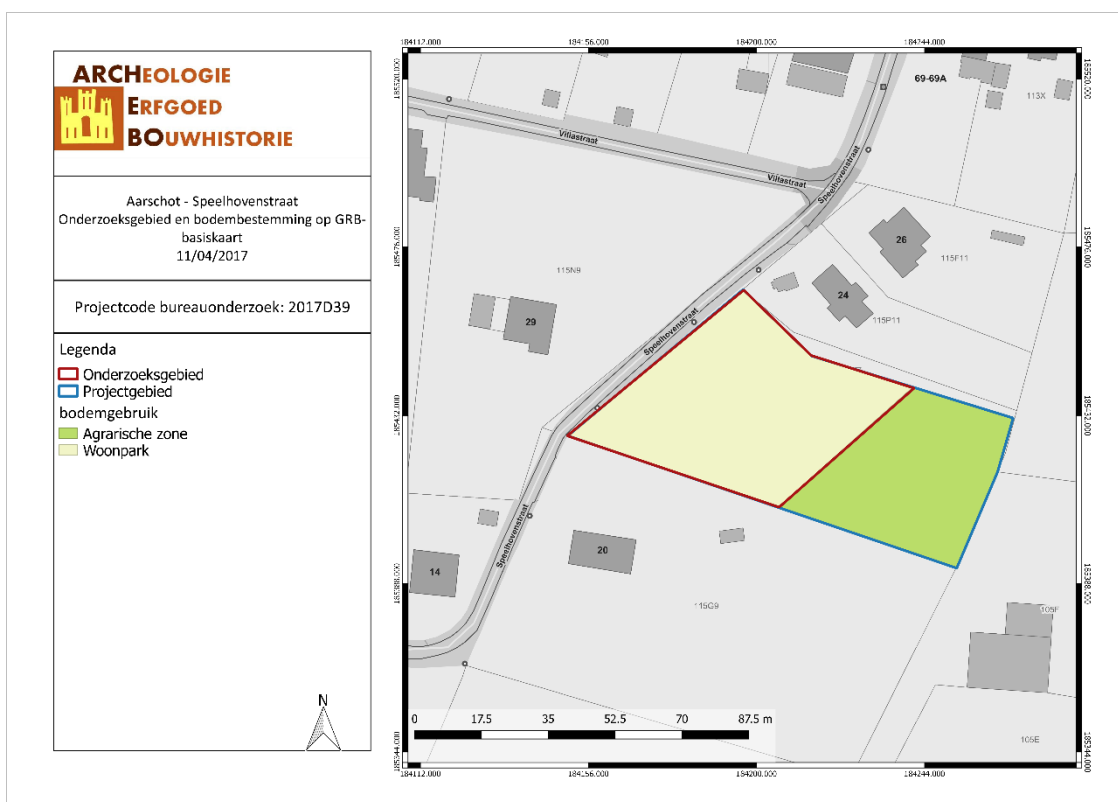
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied, op de volgende kaarten in het blauw aangeduid, is gesitueerd langs de Speelhovenstraat in Aarschot. Het huidige terrein bestaat uit twee percelen die momenteel onbebouwd zijn. Op de twee loten gesitueerd langs de Speelhovenstraat zijn bouwzones gepland. Dit deel van het terrein moet voldoen aan de voorwaarden van een woonpark. Op de volgende kaarten zijn deze loten als het onderzoeksgebied in het rood aangeduid. Het volledige projectgebied is op dit moment bebost. Het achterste gedeelte van het projectgebied staat gekarteerd als agrarische zone.

AASP/17/04/11/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)

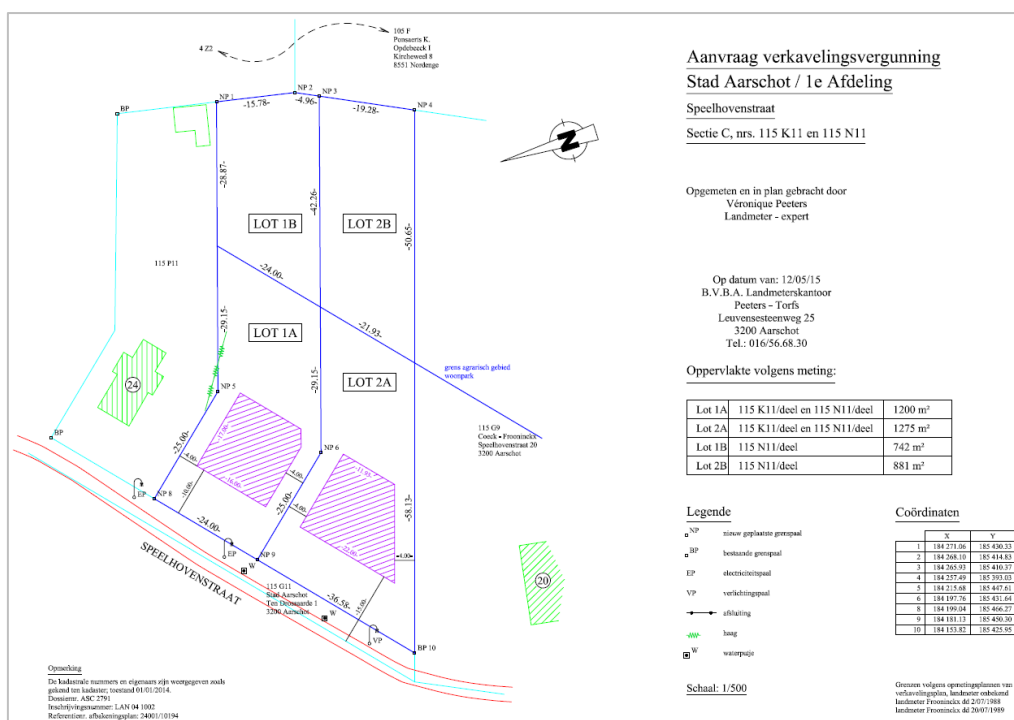

AASP/17/04/11/4 - Digitale aanmaak

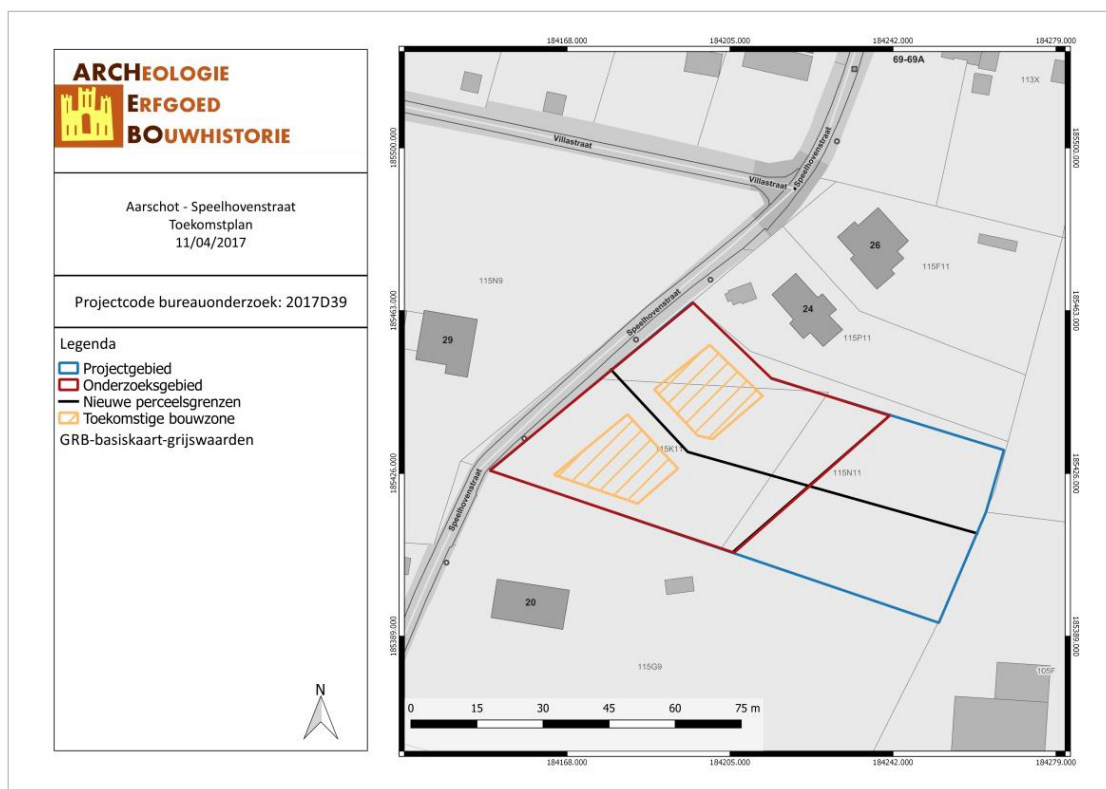
Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied en de bodembestemming van het terrein (Geopunt, 2017)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De opdrachtgever wil de twee bestaande percelen in vier loten onderverdelen. Op de twee loten die langs de Speelhovenstraat liggen, staat een deel als bouwzone gekarteerd.

Figuur 6: Plannen met de geplande werken (B.V.B.A. Landmeterskantoor Peeters - Torfs, 2017).

AASP/17/04/11/5 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeoreferencierte vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

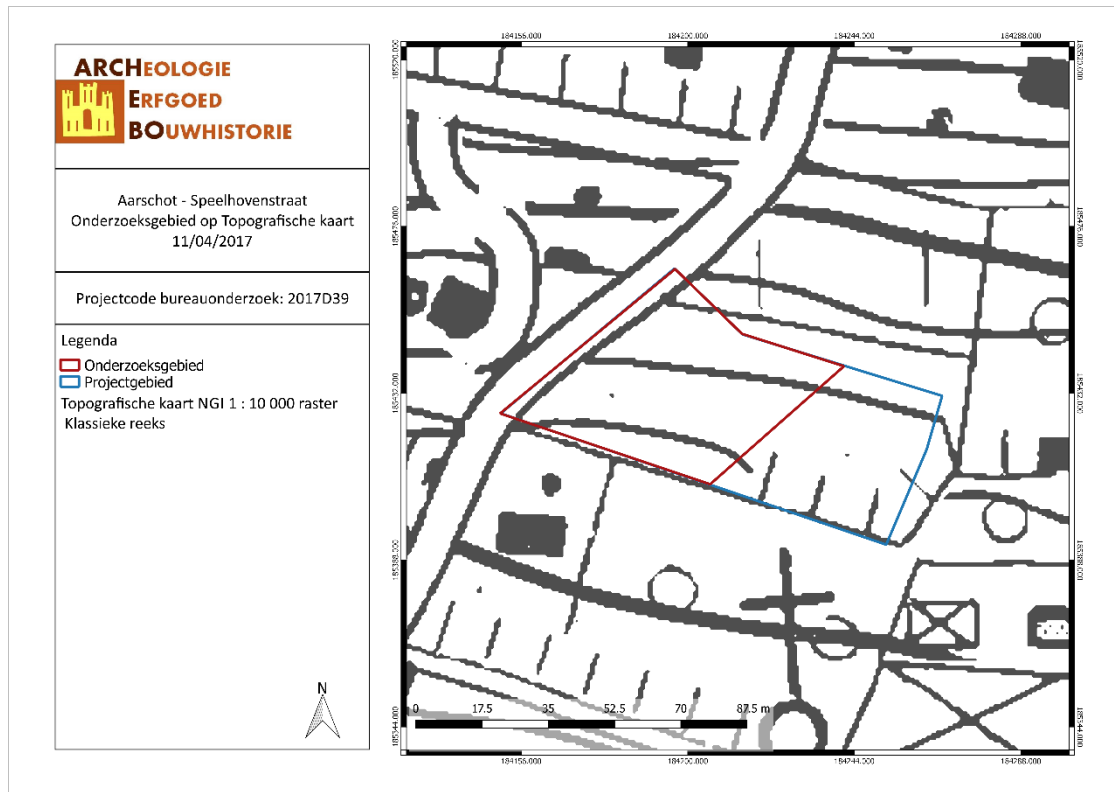
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het onderzoeksgebied ligt aan de Speelhovenstraat in de gemeente Aarschot, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Het terrein situeert zich vlakbij de Grote Motte, een waterloop die op iets minder dan 300 m ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt. Nog verder naar het noorden loopt de Demer, dit is ongeveer 1 km van het gebied. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied vinden we nog de

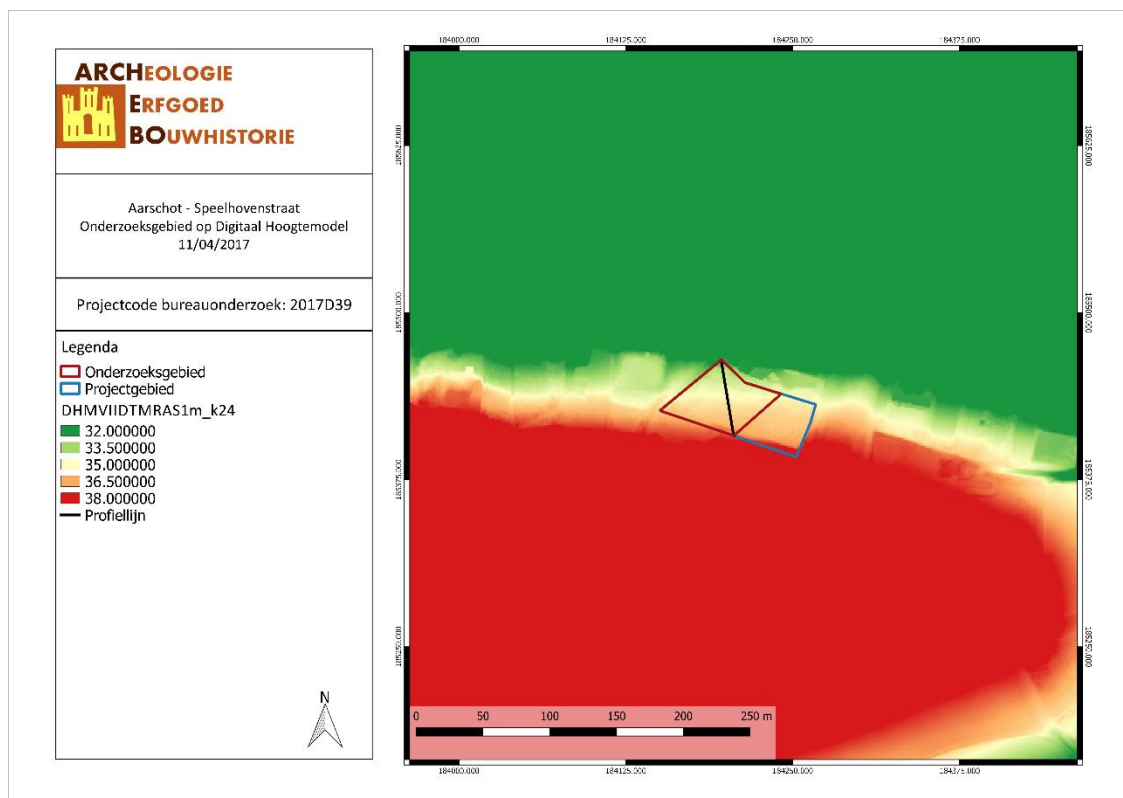
Wielantsvliet op ongeveer 750 m. Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het terrein tussen ongeveer 78 en 88 meter boven de zeespiegel.

Het projectgebied bevindt zich op een helling van de Demervallei tussen ongeveer 32 en 38 m boven de zeespiegel volgens het digitaal hoogtemodel.

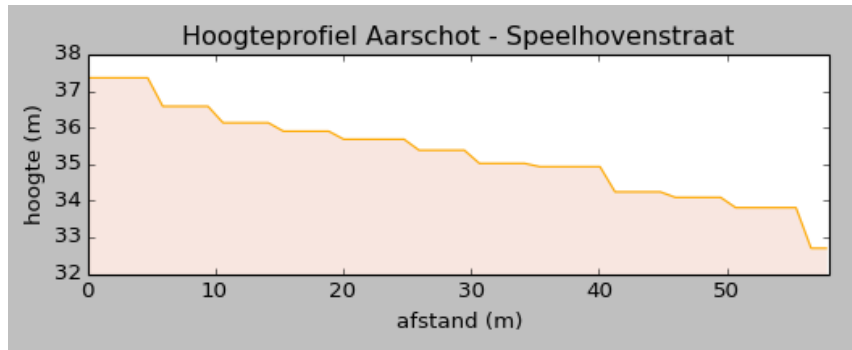
AASP/17/04/11/6 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

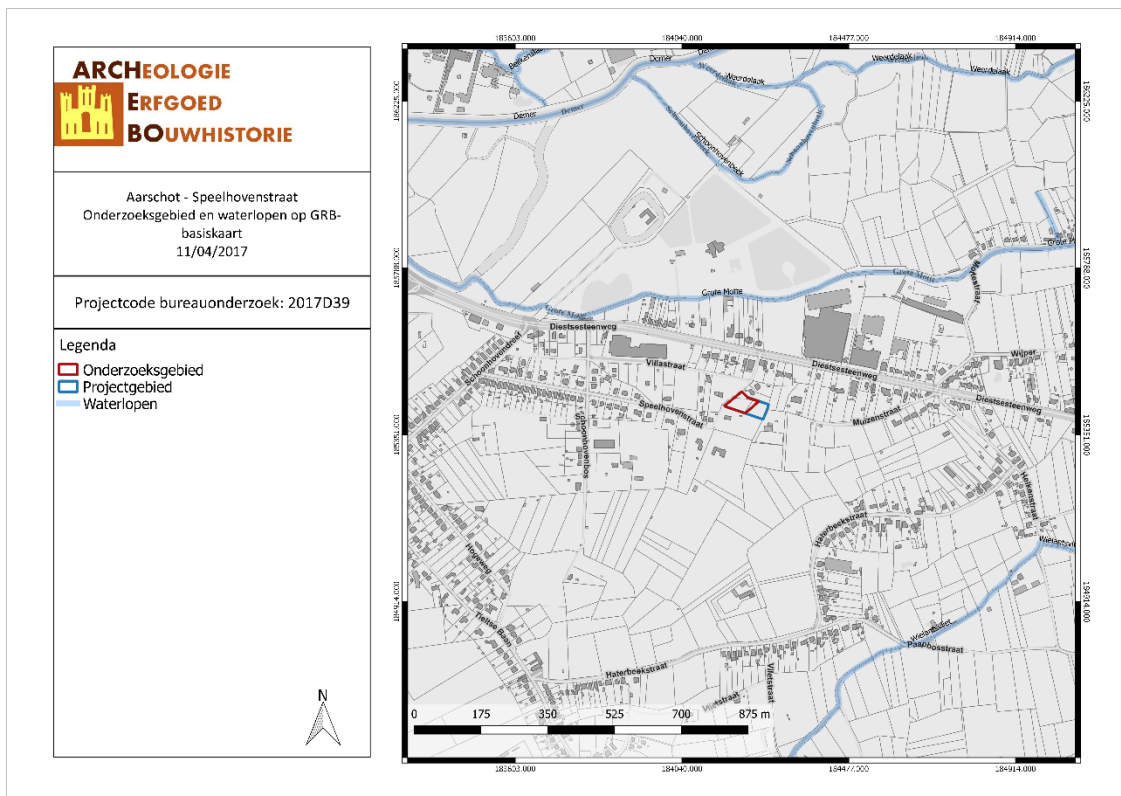

AASP/17/04/11/7 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2017).

Figuur 10: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in Z-N richting (Geopunt, 2017).

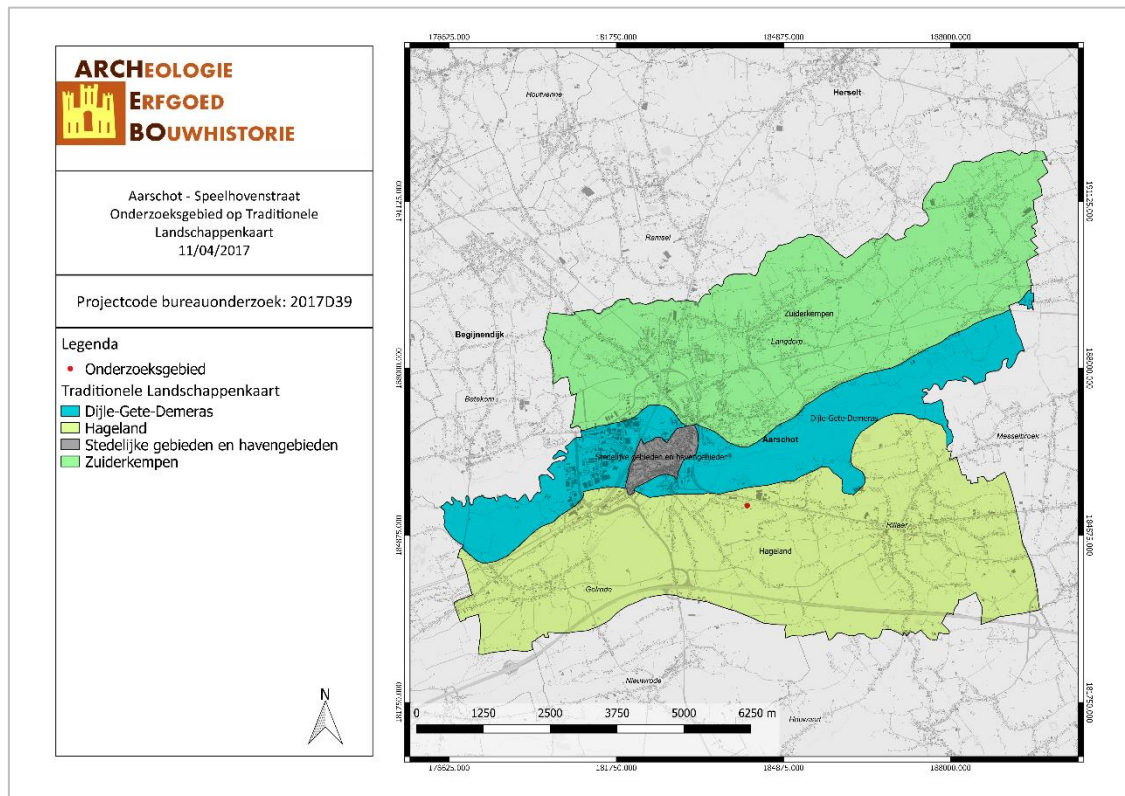
AASP/17/04/11/8 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Situering van de verschillende waterlopen rond het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Aarschot bevindt zich in het gebied van de Demervallei (centraal), het Hageland (zuiden) en de Zuiderkempem met de Diestiaanrug van Averbode (noorden). Het onderzoeksgebied bevindt volgens de Traditionele Landschappenkaart in het Hageland. Het Hageland is de streek gelegen in Oost-Brabant en een klein deeltje van Limburg. *Grosso modo* ligt het gebied tussen de rivieren de Dijle, de Demer en de Gete, en de steden Scherpenheuvel-Zichem, Aarschot, Leuven, Tienen en Diest. Het Hageland is sterk heuvelachtig en kenmerkt zich door beboste ruggen en valleien met rijbewoning op de overgang. Het

zuidelijke deel gaat geleidelijk over in de Brabantse en Haspengouwse leemplateaus.¹

AASP/17/04/11/9 - Digitale aanmaak

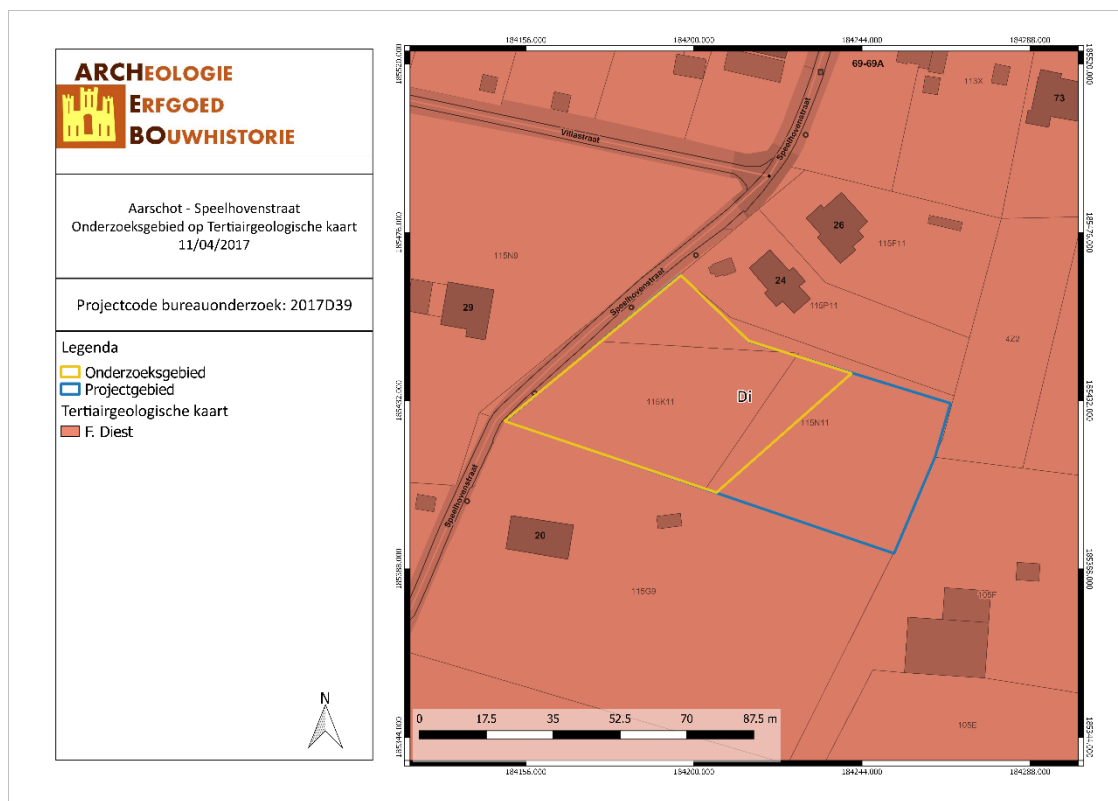
Figuur 12: Het onderzoeksgebied in Aarschot aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2017)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksterrein zich binnen de Formatie van Diest. Het typische ijzerhoudend zand van Diest werd afgezet tijdens een zeetransgressie op het einde van het Mioceen. Het is terug te vinden in het Hageland, langs de heuvels van Zuid-

¹ WIKIPEDIA, 'Hageland', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 18 april 2017.

Vlaanderen tot aan de kliffen van Cape Blanc Nez. Het zand van Diest is een grof glauconiethoudend zand dat meestal tot ijzersteen verweerd is.²

AASP/17/04/11/10 - Digitale aanmaak

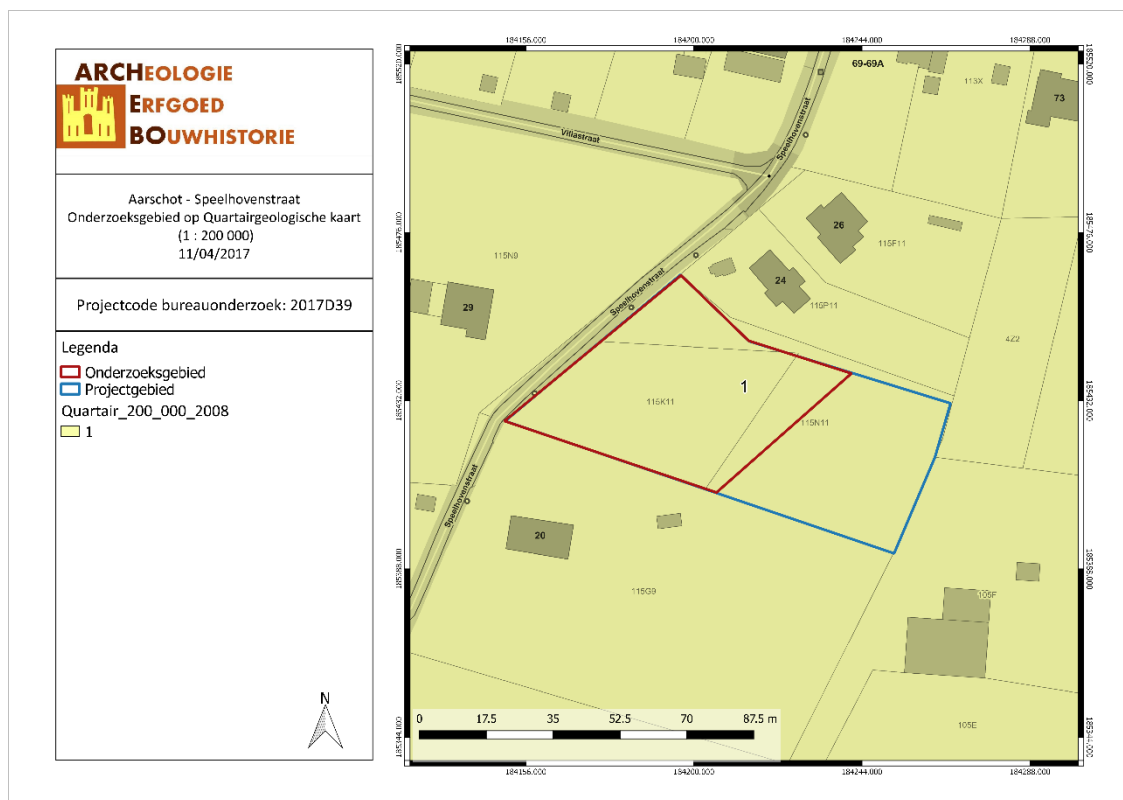
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2017).

3.1.2.3 Quartair

Volgens de Quartairgeologische kaart (1:200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich volledig binnen type 1. Type 1 kan als volgt omschreven worden: niet Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt uit het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene (code *ELPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (*HQ*) aanwezig zijn.³

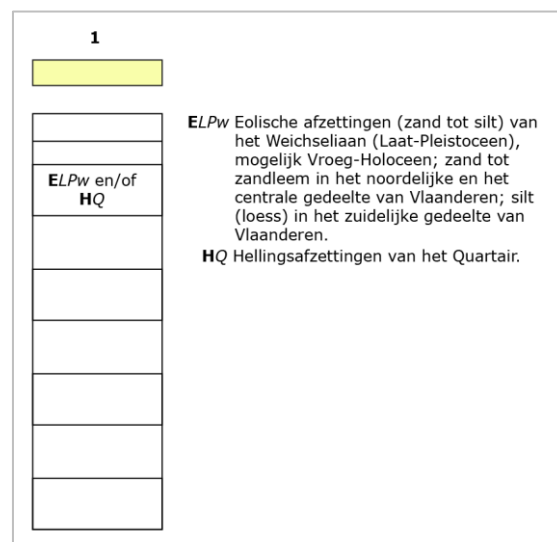
² GULLENTOPS F. en BROOTHAAERS L., *Overzicht van de geologie van Vlaanderen*, Brussel, 1996, p. 20.

³ BOGEMANS F. en VAN MOLLE M., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart – kaartblad 24, Aarschot*, Brussel, 2007, p. 10-11.

AASP/17/04/11/11 - Digitale aanmaak

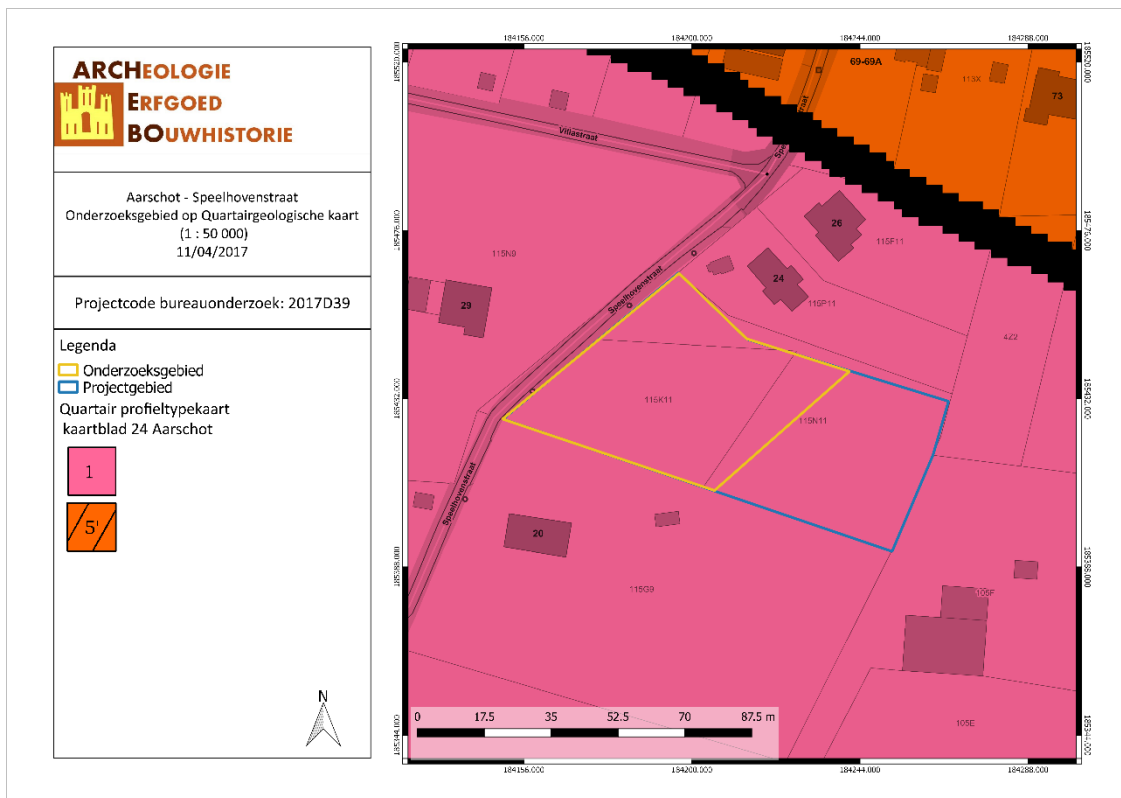
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2017).

Figuur 15: Uitleg van het type volgens de Quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2017).

Volgens de Quartairgeologische kaart (1:50 000) wordt het onderzoeksgebied volledig onderverdeeld onder type 1. Dit zijn tertiaire afzettingen die mogelijk herwerkt zijn aan de top.⁴

⁴ BOGEMANS F. en VAN MOLLE M., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart – kaartblad 24, Aarschot*, Brussel, 2007, p. 10-11.

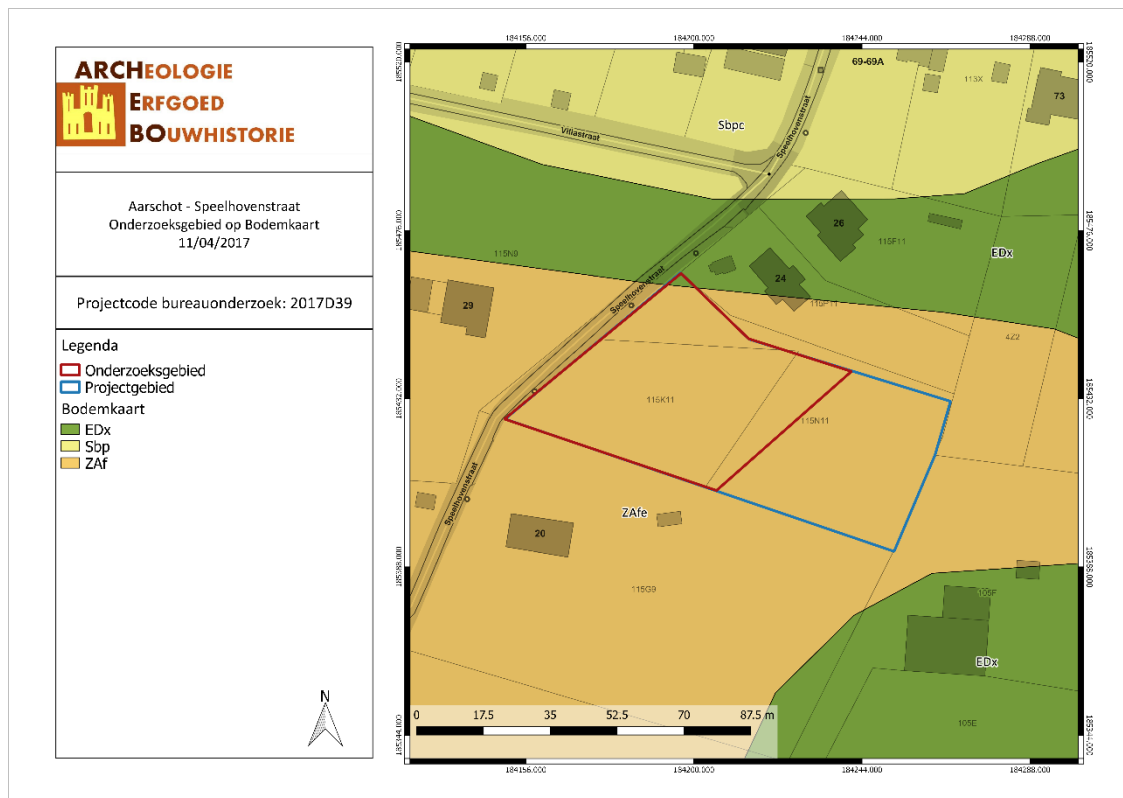
AASP/17/04/11/12 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2017).

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen ligt het onderzoeksgebied voor het grootste deel in gebied dat gekarteerd staat als ZAfe: Dit is een droge tot matig natte zandgronden met weinig duidelijke humus of/ en ijzer B horizont, een bruine podzolbodem met stenige materialen voor de texturen Z of S. Grenzend aan het onderzoeksgebied vinden we de bodem EDx. Dit is een matig gleyige kleibodem met niet bepaalde profielontwikkeling. Ten noorden van het terrein komt nog de Sbpc bodem voor. Sbpc is een droge lemige zandbodem zonder profielontwikkeling met materialen die een geel- of groenachtige kleur vertonen.⁵

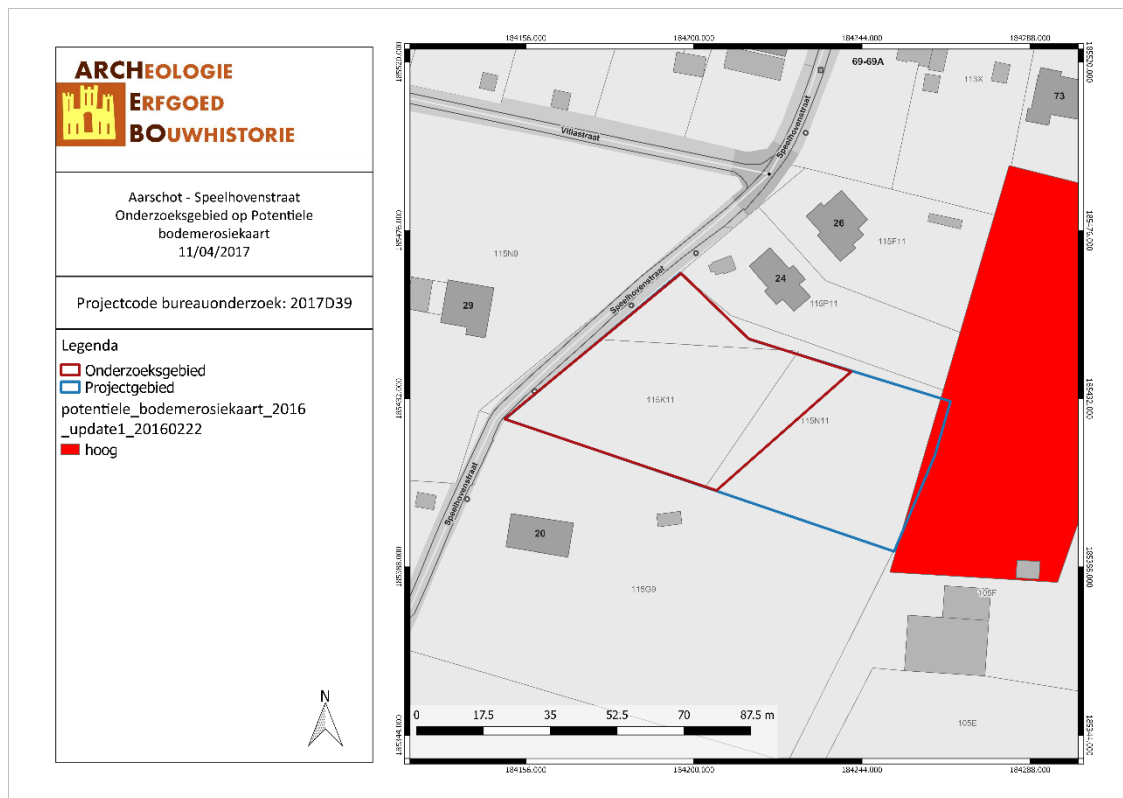
⁵ VAN RANST E. en SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)*, Gent, 2000.

AASP/17/04/11/13 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de Bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2017).

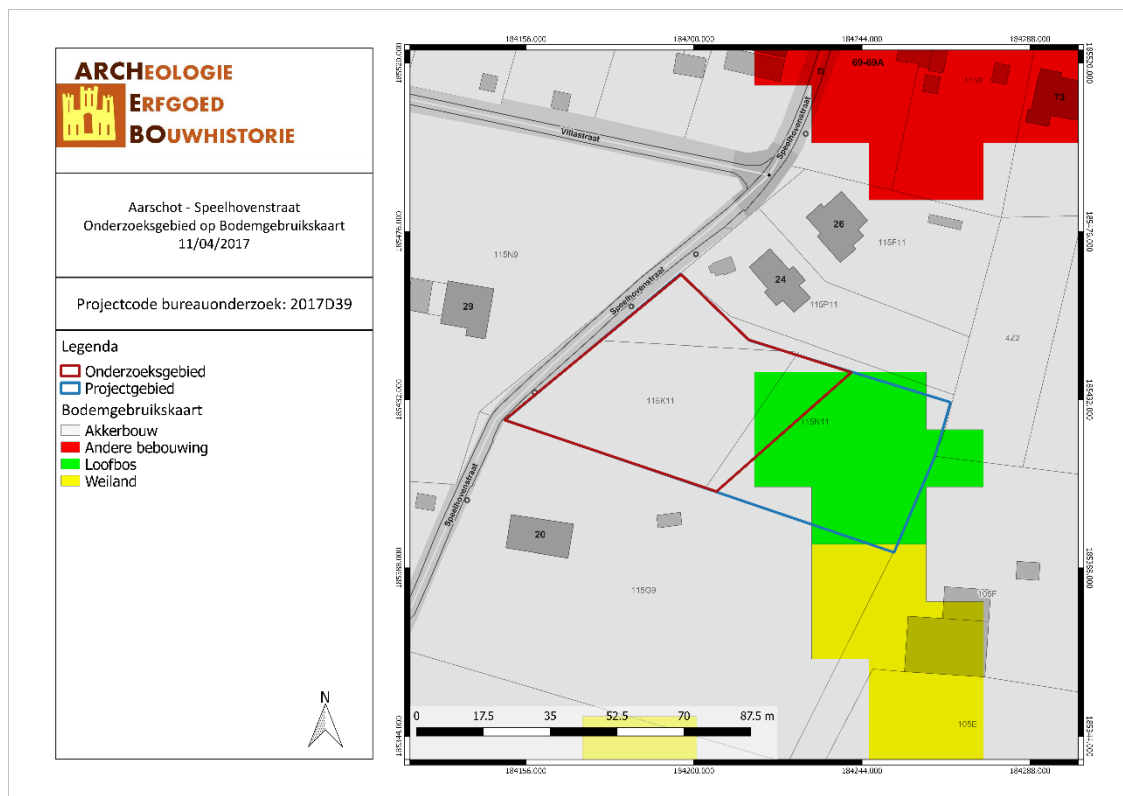
De potentiële bodemerosiekaart toont de schatting van de gemiddelde jaarlijkse bodemerosie door water en bewerking per perceel. Het onderzoeksgebied zelf is niet gekarteerd, maar grenzend aan het projectgebied staan percelen gekarteerd met een hoog potentieel tot bodemerosie.

AASP/17/04/11/14 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (Geopunt, 2017).

Op de bodemgebruikskaart is het onderzoeksgebied maar voor een deel gekarteerd, dit als 'loofbos'. In de nabije omgeving staan percelen aangeduid als 'weiland'.

AASP/17/04/11/15 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de Bodemgebruikskaart (Geopunt, 2017).

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

In het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische waarden bekend. In de ruime omgeving zijn wel verschillende waarden bekend.

Net binnen een straal van 1 km vonden archeologen materiaal uit de Steentijd, meer bepaald het Vroeg-Mesolithicum. Het betreft hier een aantal artefacten, waaronder een kerfrest uit bruin gepatineerd donkergrijze silex.

Figuur 20: Detail uit 'Mechlinia Dominium et Aersch Ducatus' van Nicolaes Jansz Visscher, 2de helft 17de eeuw. Op deze kaart is de kerk van Weert ten zuiden van Aarschot weergegeven. Er vlak boven is het Kasteel van Schoonhoven te zien (Koninklijke Bibliotheek België).

De Vroeg-Middeleeuwse parochie van Weerde is een beschermde archeologische zone sinds 2009. Deze zone is gelegen op het huidige grondgebied van de stad Aarschot. Ze bevindt zich tussen twee getuigenheuvels in de Demervallei. Ten noorden van de zone stroomt de Demer, in het zuidwesten, zuiden en zuidoosten loopt de historische loop van de Schoonhovense beek en de huidige loop van de Weerderlaak. De Sint-Lambertuskerk maakte deel uit van deze zone.

De Sint-Lambertuskerk op ongeveer 700 m van het onderzoeksgebied dateert uit de Volle Middeleeuwen. Dit eenbeukig zaalkerkje was opgetrokken uit zeer harde grijze steen. Rondom de kerk lag een gracht. Halverwege de 14de eeuw

werd de parochie samengevoegd met deze van Langdorp. Hierdoor raakte de kerk in de 16de-eeuw in onbruik. In de tweede helft van de 17de-eeuw wordt het kerkje gesloopt. De tuin van het kasteel van Schoonhoven werd op de verdwenen kerk van Weerde in de tweede helft van de 18de-eeuw aangelegd.⁶

Meldingen uit de Late Middeleeuwen zijn de Speelhovenhoeve, de Watermolen van Schoonhoven en het Kasteel van Schoonhoven. De Speelhovenhoeve is het dichtst gesitueerd bij het onderzoeksgebied, op ongeveer 400 m. De hoeve behoorde toe aan de heren van Speelhoven, afstammelingen van de heren van Aarschot. Oorspronkelijk was de hoeve omweld met een gracht.⁷

Op ongeveer dezelfde afstand als de Speelhovenhoeve, maar dan gelegen ten noorden van het onderzoeksgebied, vinden we de watermolen van Schoonhoven en het kasteel van Schoonhoven. De watermolen van Schoonhoven ligt op de Grote Motte. Het huidig gebouw dateert van de 18de-eeuw,

⁶ 'De geschiedenis van het land van Aarschot', op: www.heemkundeaaarschot.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017; VAN KEMPEN P.A.M.M. en DE KORT J.W., *De verdwenen kerksite van Weerde, gemeente Aarschot; een archeologisch vooronderzoek*, Amsterdam, 2006.

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Hoeve Speelhoven', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

maar er zijn vermoedens dat er bebouwing aanwezig was van voor de 15de-eeuw. De molen is buiten gebruik sinds de jaren 1950. Enkele jaren geleden werd ze volledig gerestaureerd.⁸

Op de kasteelsite van Schoonhoven bevond zich oorspronkelijk een Middeleeuwse burchtmotte. Het voormalige kasteel bestond uit een bakstenen hoofdgebouw en een vierkante, bakstenen poorttoren. In

Figuur 21: Detail uit de kaart van Fricx, 1712 (Geopunt, 2017).

de tweede helft van de 18de-eeuw liet de toenmalige eigenaar, Jean-Antoine van der Noot, een nieuw kasteelgebouw bouwen. De hoofd vleugel van het nieuwe gebouw, dat nu in een U-vorm ontworpen was, werd opgetrokken op de funderingen van het oude kasteel. Halverwege de 19de-eeuw onderging het kasteel opnieuw enkele wijzigingen en werden de dwarsvleugels

ingekort.⁹

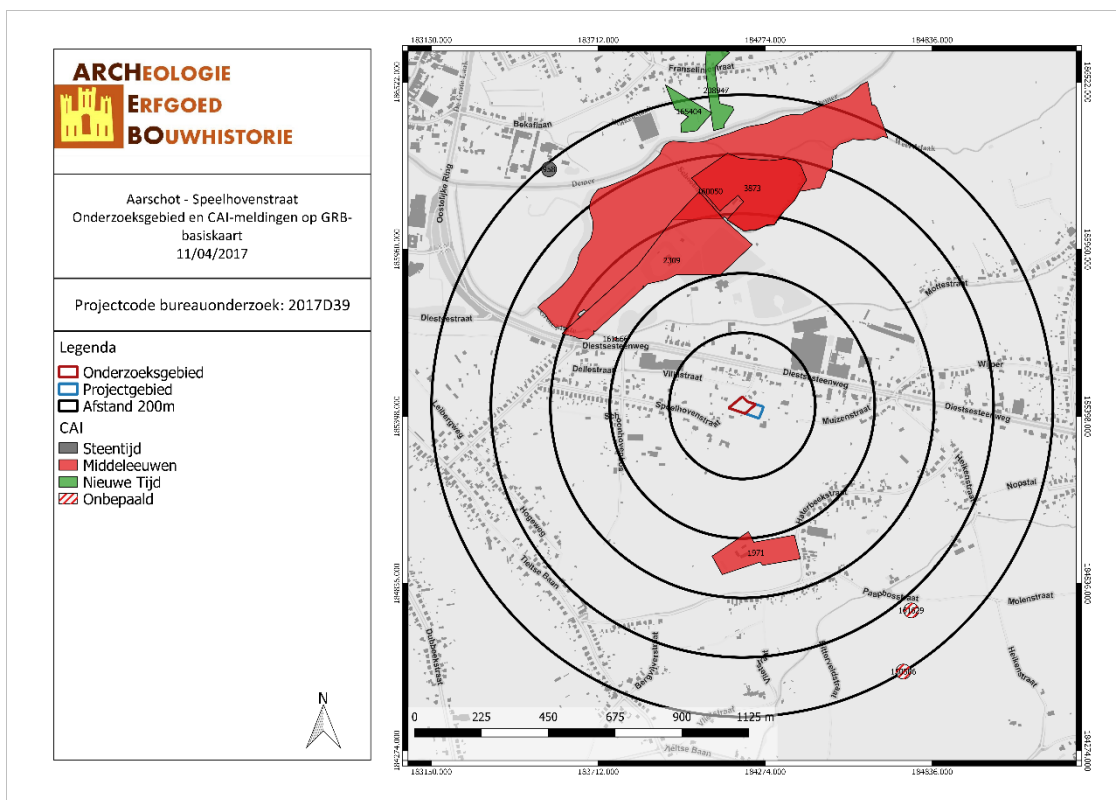
Ten noorden van deze sites, vlak aan de Demer, bevinden zich twee Franse linies uit de 17de- en 18de-eeuw. De 18de-eeuwse linie, een aarden wal beschermd door grachten, dateert van het begin van de Spaanse Successieoorlog (1702-1715). Ze is duidelijk afgebeeld op de historische kaart van Fricx (1712-1727).¹⁰

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
1971	Speelhovenhoeve	Late Middeleeuwen
161566	Watermolen van Schoonhoven	Late Middeleeuwen
2309	Kasteel van Schoonhoven	Late Middeleeuwen
3873	Sint-Lambertuskerk	Volle Middeleeuwen
160050	Primitieve parochie van Weerde	Vroege Middeleeuwen – Karolingische periode
161629	Losse metaalvondst	Onbepaald
208947	Franse Linie II	18 ^{de} -eeuw
165404	Franse Linie I	17 ^{de} -eeuw
958	Lithisch materiaal	Steentijd – Vroeg-Mesolithicum
150586	Losse vondsten – verbrande erts	Onbepaald

⁸ DENEWET L., HOLEMANS H. en VANSINTJAN D., 'Molen van Schoonhoven', op: www.molenechos.org, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Kasteel van Schoonhoven', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Kasteelmotte van Schoonhoven', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

¹⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Demervallei tussen Aarschot en Diest', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 14 april 2017.

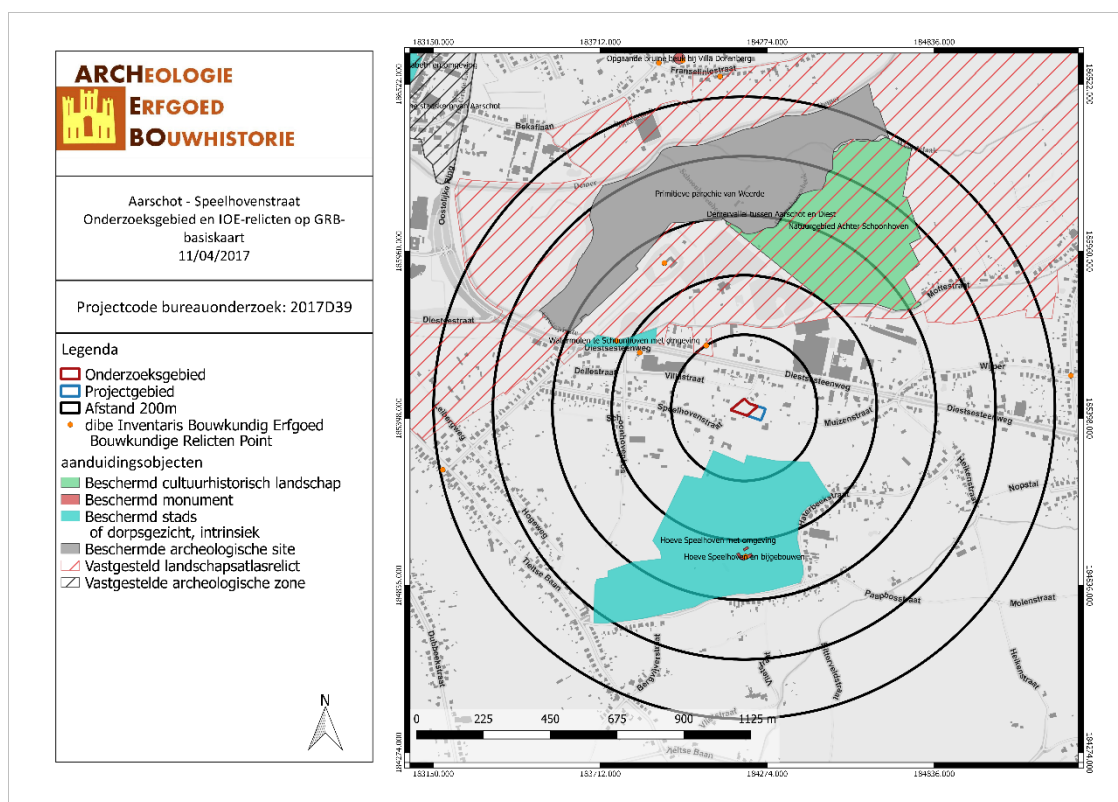
AASP/17/04/11/16 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2017).

3.2.2 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.¹¹

¹¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Inventaris Onroerend Erfgoed', op: www.inventaris.onroenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 7 maart 2017.

AASP/17/04/11/17 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Kaart met aanduiding van de IOE-relicten (Geoportaal, 2017).

De tuin van de Speelhovenhoeve en de omgeving van het Kasteel van Schoonhoven staan ingeschreven op de inventaris van historische tuinen en parken. Daarnaast zijn de Speelhovenhoeve en de watermolen van Schoonhoven beschermd als stads- en dorpsgezicht en beschermd monumenten. Het hele gebied ten noorden van de stroom de 'Grote Motte' staat aangeduid op de landschapsatlas als de Demervallei tussen Aarschot en Diest.

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Aarschot: *Are* (water) en *scot* (afgeperkte ruimte).

Aarschot werd voor het eerst vermeld in de 12de-eeuw. Op het einde van de 12de-eeuw behoorde Aarschot toe aan de hertogen van Brabant, toen verkreeg het gebied ook stadsrechten. De stad kreeg een wal en gracht aan de zuidwestkant. Aan de andere kant zorgde de Demer voor een natuurlijke verdediging.¹²

Aarschot kent zijn eerste militaire acties op het einde van de 15de eeuw bij een opstand tegen Maximiliaan van Oostenrijk. In 1489 staat er tijdens deze opstanden een leger van Mechelse collaborateurs voor de muren van Aarschot. De Aarschotse kasseistampers versloegen de Mechelaars

¹² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Historische stadskern van Aarschot', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 13 april 2017; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Aarschot', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 13 april 2017.

met een verpletterende overwinning. In het begin van de 16de eeuw wordt het Land van Aarschot, de stad en omliggende dorpen, een hertogdom. Deze titel werd verkregen door de koning van Spanje. In deze periode is Aarschot een welvarend handelsstadje met het hertogelijke kasteel vermoedelijk aan de Bonewijk. Aarschot kende later nog verschillende andere verwoestingen, voornamelijk deze van 1578 en 1582 ontvolkten de stad en in het begin van de 18de eeuw volgde de Spaanse Successieoorlog.¹³

Aarschot is tevens gekend als eerste Vlaamse martelarenstad. In augustus 1914 kende het zware represailles van de Duitsers op de burgerbevolking. Aarschot werd bijna volledig in brand gestoken en ruim 170 burgers werden gefusilleerd.¹⁴

Over het plangebied zelf zijn geen geschreven bronnen beschikbaar en dienen de cartografische bronnen geraadpleegd te worden.

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

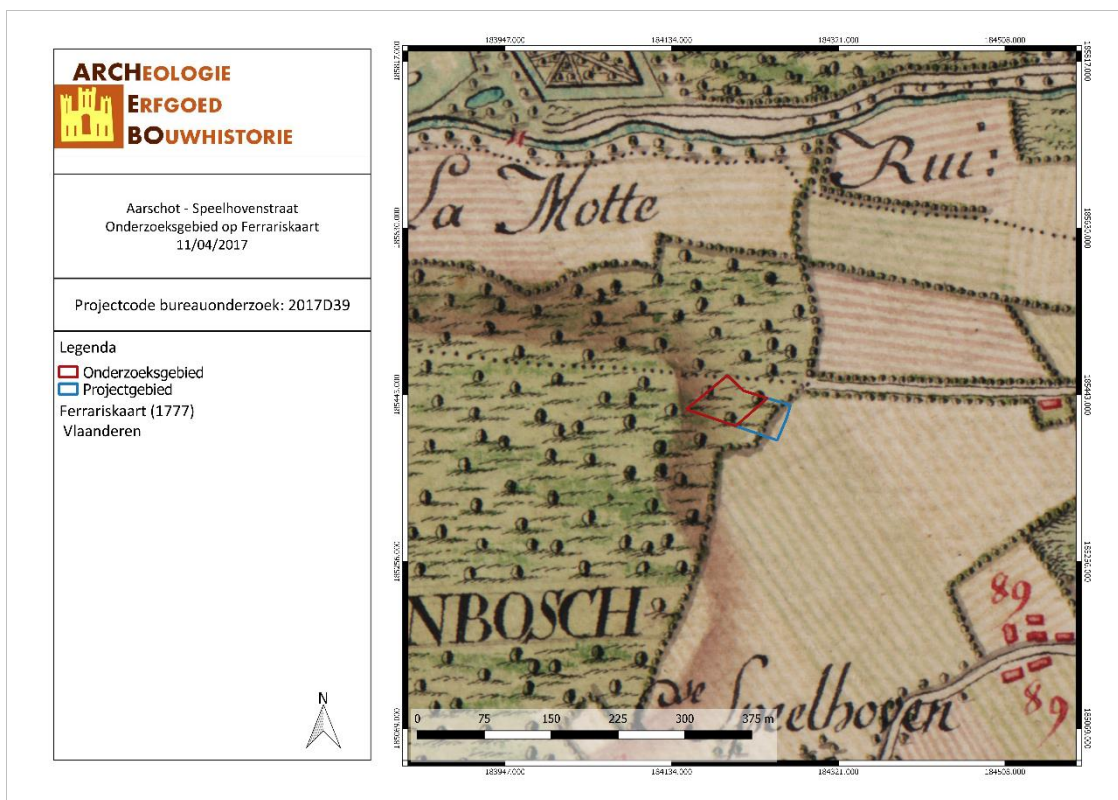
Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn. Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied in bosgebied gelegen is, meer bepaald het Schoonhovenbos. Ten oosten van het projectgebied liggen er velden en akkers. Net ten noorden van het onderzoeksgebied loopt een pad. De Ferrariskaart toont ook de helling waar het onderzoeksgebied op gesitueerd is. Op dit moment is de Diestsesteenweg nog niet aangelegd.

¹³ DE LANGHE H. en DRIESEN P., *Archeologienota, het archeologisch vooronderzoek aan de Liersesteenweg te Aarschot*, Tongeren, 2016, p. 19.

¹⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Aarschot', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 13 april 2017.

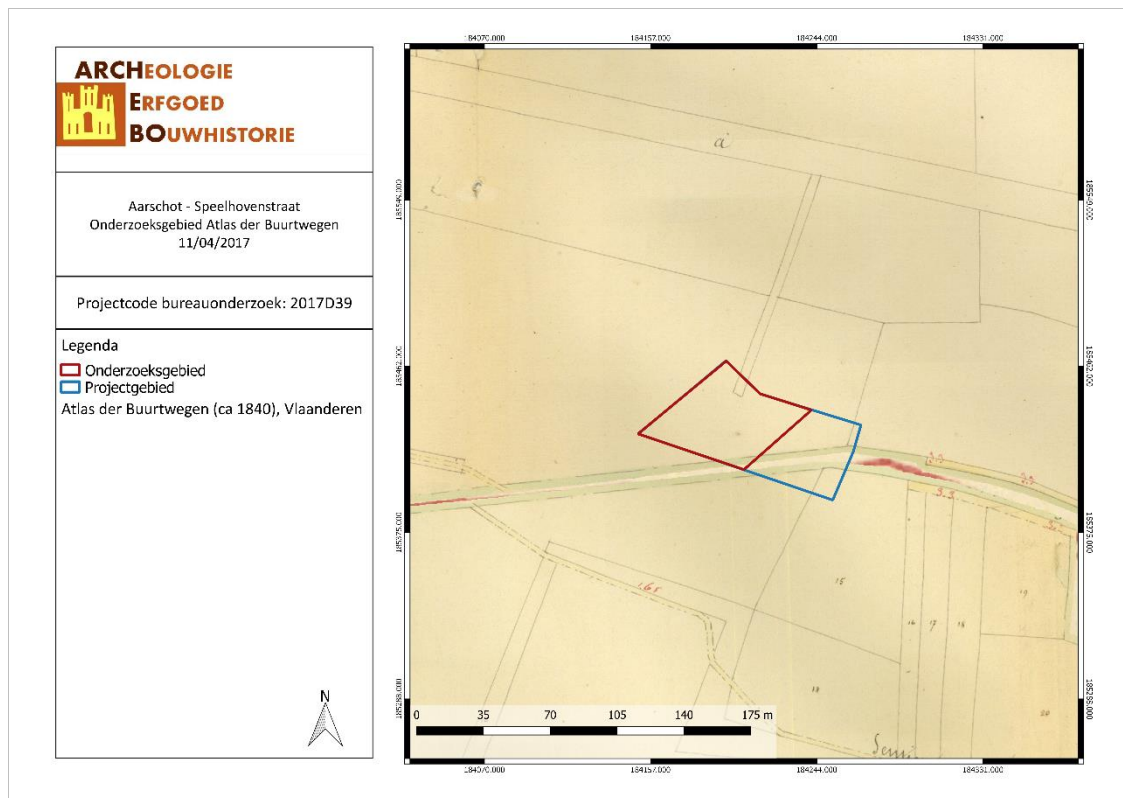
AASP/17/04/11/18 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841. De wetgever wilde in 1841 ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Bedoeling was dus een inventarisatie te maken van alle 'openbare' wegen en 'private wegen met openbare erfdienstbaarheid'. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Voetwegen zijn smalle wegen (soms maar 1 meter breed) en de bedding behoort gewoonlijk toe aan de aangelanden. In de periode 1843-1845 werden voor alle gemeenten leggers, openbare registers, van de buurtwegen opgemaakt. Deze zijn de geschiedenis ingegaan als Atlassen der Buurtwegen. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹⁵

De Atlassen der Buurtwegen toont dat er in het Schoonhovenbos al een aantal wegen aangelegd zijn. Er is al een aanzet te zien van de Speelhovenstraat die de percelen met de Diestsesteenweg verbindt. Dit is echter nog een rechte doodlopende straat. Ook de Diestsesteenweg was al aangelegd. De grens van de kaartbladen van de Atlas der Buurtwegen loopt door het projectgebied. Vandaar dat het lijkt dat er op onderstaande kaart een weg door het plangebied loopt hoewel dit waarschijnlijk niet zo was.

¹⁵ GEOPUNT VLAANDEREN, 'Atlas der Buurtwegen', op: www.geopunt.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

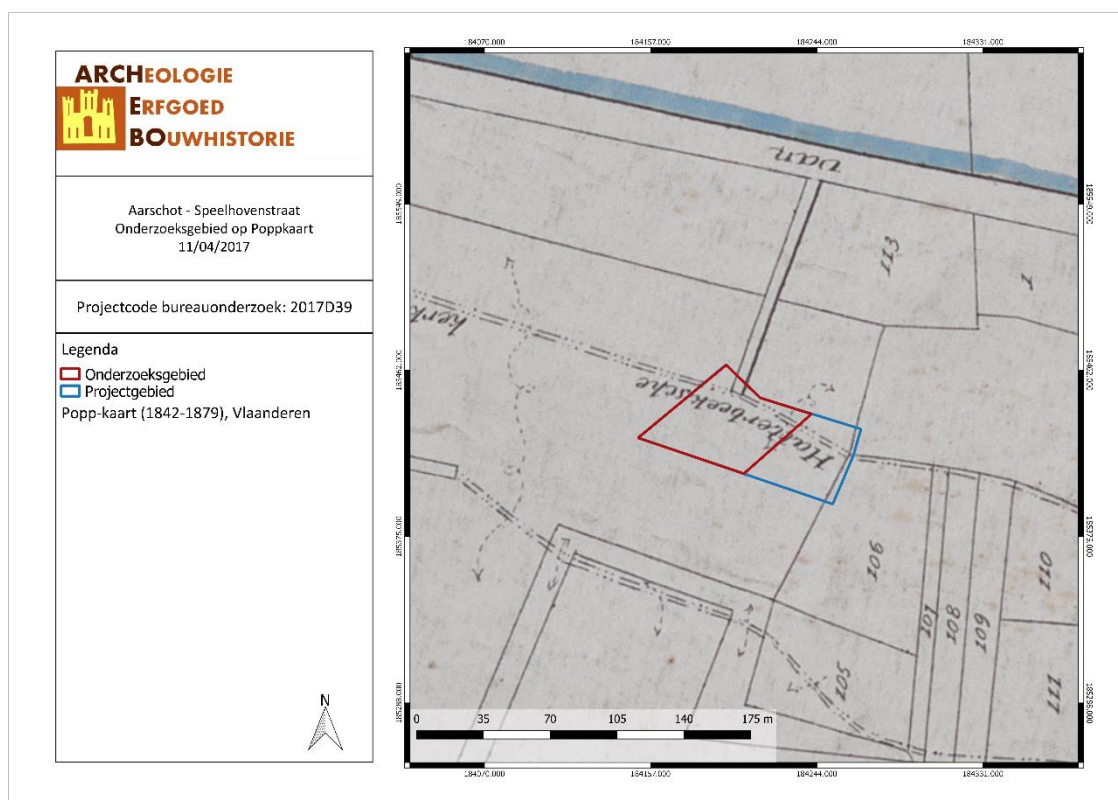

AASP/17/04/11/19 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).

De Popp-kaart toont dat er wel een voetweg door het projectgebied loopt. Deze straat heet de *Hatterbeeksche kerk weg*. Kerkwegen waren landelijke wegen die vooral voor verkeer te voet gebruikt werden. Deze wegen waren functioneel en doelgericht, men was op weg naar school, de kerk, het veld ... Hun benaming verwijst dan ook vaak naar de historische functie van de weg.¹⁶

¹⁶ VAN DER VELDEN M., MEULEMANS B. en VAN DEN BROECK K, *Over trage wegen*, Leuven, 2008, p. 6.

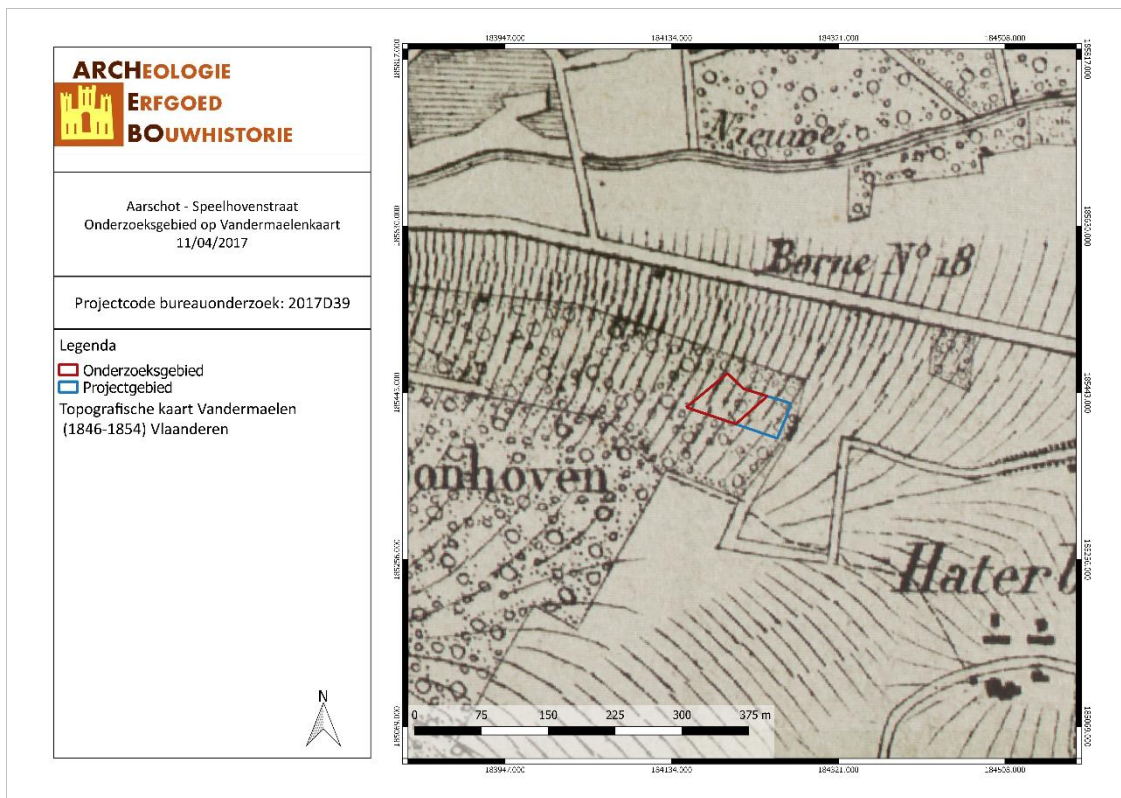
AASP/17/04/11/20 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2017).

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). De Belgische overheid zag voor zichzelf geen taak weggelegd om de kadastergegevens in plannen om te zetten, maar hoopte dat anderen deze taak op zich zouden nemen. In 1836 kreeg Vandermaelen toelating om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen. Dit resulteerde in de topografische kaart 'Carte topographique de la Belgique', gemaakt tussen 1846 en 1854 op 250 folio's op schaal 1/20.000. Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.¹⁷

Op de Vandermaelenkaart zien we het projectgebied opnieuw gekarteerd als bosgebied. Er lopen geen voetwegen of gewone wegen door het gebied. Ook is de doodlopende weg van de Diestsesteenweg naar de huidige percelen niet meer aanwezig op de kaart. Wel is er bebouwing te zien op de Vandermaelenkaart, net ten oosten van het projectgebied. Vanwege een mogelijke foutmarge tijdens het georefereren is het mogelijk dat dit gebouw ook binnen de grenzen ligt van het projectgebied.

¹⁷ WIKIPEDIA, 'Vandermaelenkaart', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

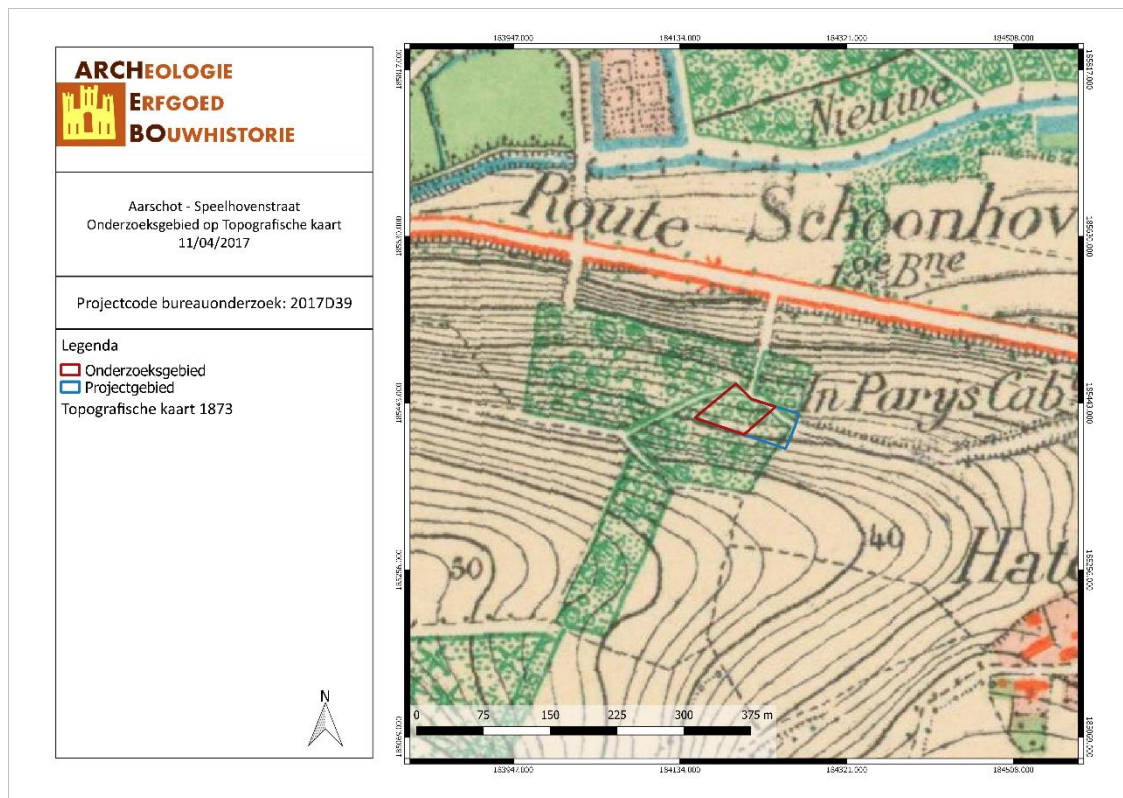
AASP/17/04/11/21 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2017).

De topografische kaart van 1873 toont net zoals de Vandermaelenkaart dat het projectgebied bebost is. Ook is hier opnieuw de verbinding met de Diestsesteenweg te zien. Het is mogelijk dat dit een fout is op de Vandermaelenkaart, die deze straat niet weergeeft. Het gebouw dat te zien is op de Vandermaelenkaart is niet meer aanwezig op de topografische kaart van 1873. Wat nieuw is, is dat de huidige Muizenstraat doorgetrokken is en over het projectgebied loopt.

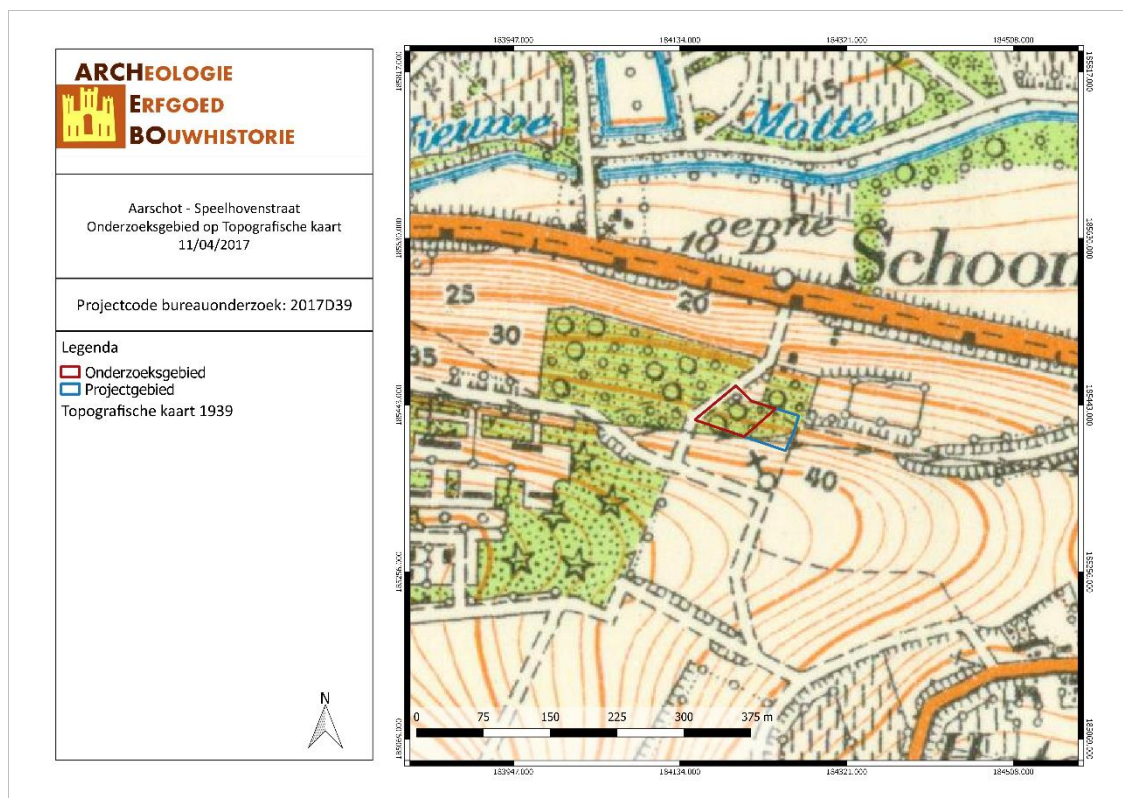
De topografische kaart van 1939 toont een situatie die al meer aansluit bij de huidige indeling van het gebied. Er zijn geen wegen meer die over het projectgebied lopen, de Muizenstraat is opnieuw een doodlopende straat. De Speelhovenstraat heeft wel al zijn huidige route. Het projectgebied zelf is nog steeds onbebouwd, er is wel steeds meer bebouwing te zien op het gebied van het voormalige Schoonhovenbos te zien.

De topografische kaart van 1969 en de orthofoto van 1969 – 1979 tonen dat het projectgebied braak ligt. De volgende jaren zullen er op het projectgebied opnieuw bomen komen.

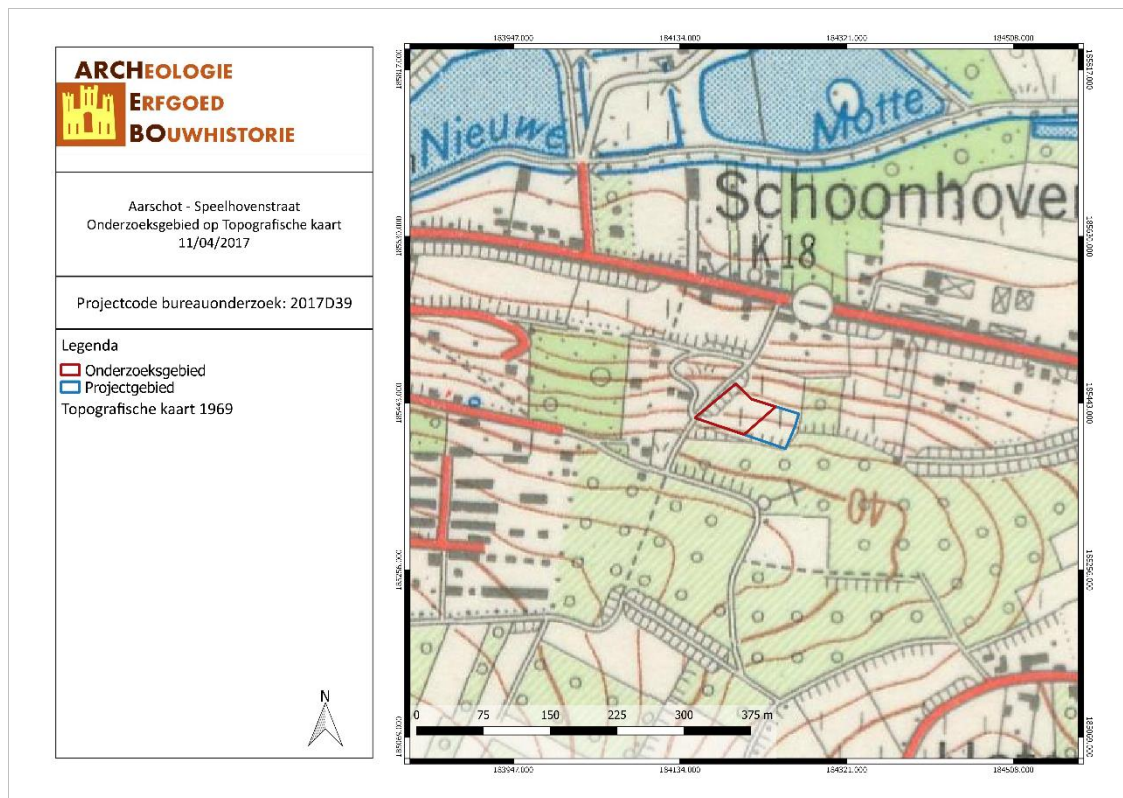
AASP/17/04/11/22 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2017).

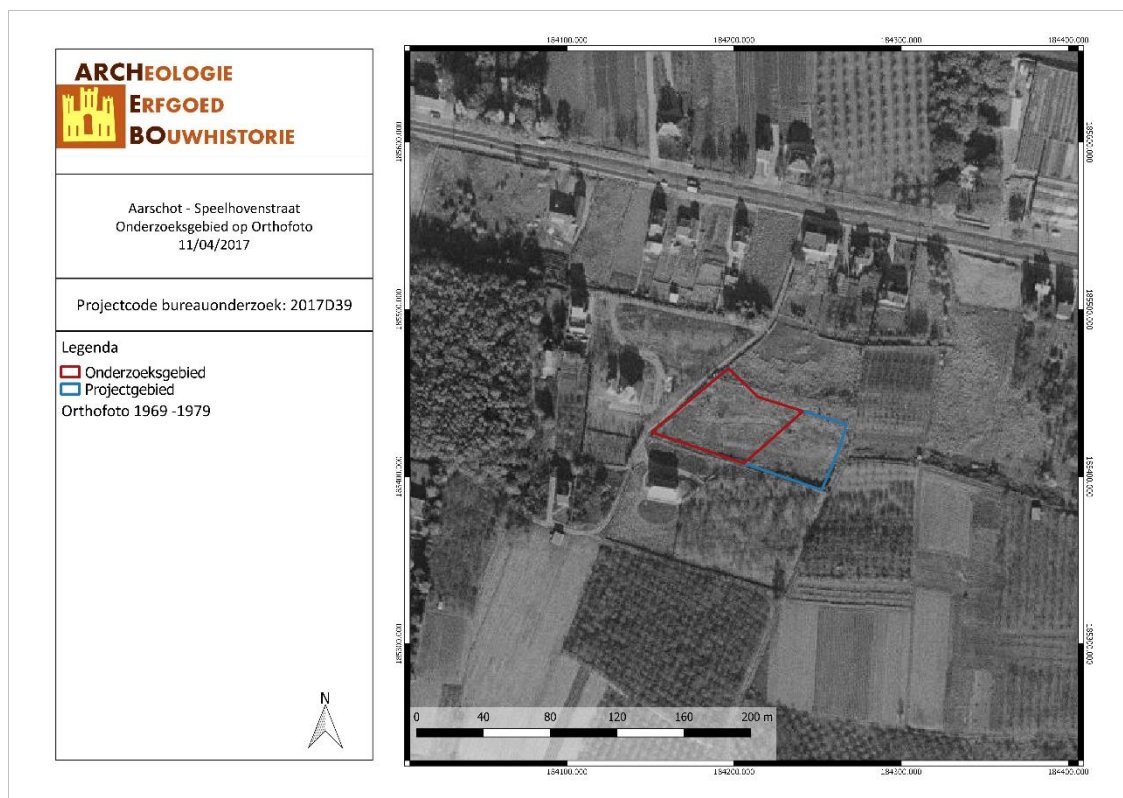
AASP/17/04/11/23 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2017).

AASP/17/04/11/24 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2017).

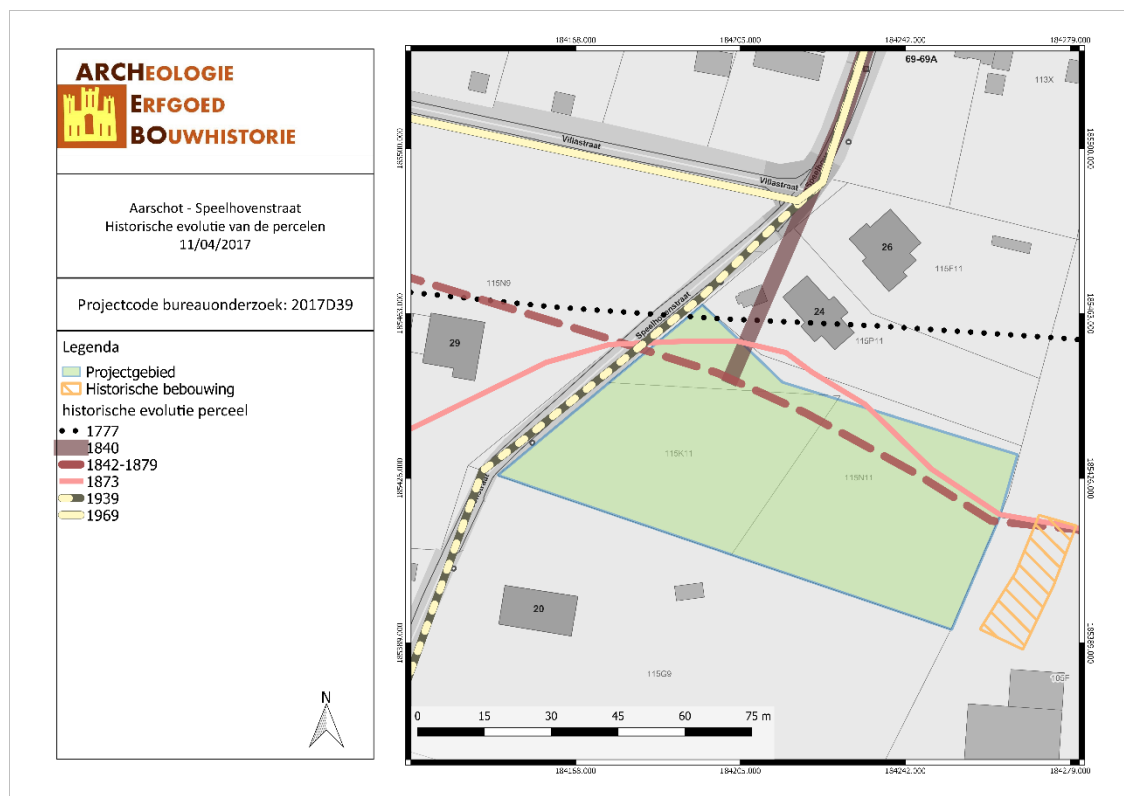
AASP/17/04/11/25 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de orthofoto van 1969-1979 (Geopunt, 2017).

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was. Wel staat er op de Vandermaelenkaart (1846-1854) een gebouw net op de grens van het projectgebied. Het is eventueel mogelijk dat door een fout in het georefereren dit gebied in werkelijkheid binnen het projectgebied valt. Dit zou betekenen dat er halverwege de 19de-eeuw wel bebouwing aanwezig was op het gebied. Op latere kaarten, de topografische kaart van 1873, is deze bebouwing niet meer te zien. Mogelijk was er op het projectgebied meer bebouwing aanwezig in voorgaande periode(s).

Hoewel er niet veel aanwijzingen gevonden zijn over bebouwing op het terrein, zijn er wel verwijzingen naar verschillende wegen die over het projectgebied liepen. Een eerste is te zien op de Ferrariskaart uit 1777. Hier merken we een voetweg of een pad op dat net langs het onderzoeksgebied liep. De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont dit pad niet meer, maar wel een doodlopende weg die naar de Diestsesteenweg loopt. Deze loopt mogelijk deels over het onderzoeksgebied. Popp (1842-1879) tekende opnieuw een smal pad over het projectgebied, de *Hatterbeeksche kerk weg*. Ook de topografische kaart van 1873 toont nog een weg die over het projectgebied loopt. Het is niet duidelijk of het telkens om dezelfde weg gaat. Pas met de topografische kaart van 1939 is er geen weg meer waar te nemen op het projectgebied. Op dit moment is de Speelhovenstraat reeds aangelegd en is het projectgebied gekarteerd als bosgebied. Op kaarten en foto's van de jaren 1960 ligt het gebied braak, vandaag is het projectgebied opnieuw bebost. Deze wegen en paden hebben mogelijk de bodem van het projectgebied gedeeltelijk verstoord.

AASP/17/04/11/26 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Historische evolutie van de percelen (ARCHEBO bvba, 2017).

Zoals P. M. Vermeersch beschrijft is er een hoge verwachting om Steentijdvondsten aan te treffen op de steile flanken van de Diestiaanheuveld, meer bepaald vondsten uit het Neolithiserend Mesolithicum.

Deze vormen de overgang van de Demervallei naar een droge plateausituatie. Bovendien bevindt het onderzoeksgebied zich in de nabijheid van stromend water (Demer, Grote Motte en Wielantsvliet). Ook zijn veel gekende vindplaatsen gelegen op bodems die zeer droog tot matig natte zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont hebben. Dit komt overeen met de bodem van het projectgebied dat als ZAfe beschreven is.¹⁸ Tot op dit moment is er enkel een Steentijdvondst vermeld op de CAI op ongeveer 1 km afstand van het onderzoeksgebied. Het is mogelijk dat er geen meldingen dichter bij het onderzoeksgebied gekend zijn doordat er op die plaatst nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd is. De meeste archeologische meldingen in de buurt gaan over Middeleeuwse plaatsen zoals het Kasteel van Schoonhoven, de watermolen van Schoonhoven, de primitieve parochie van Weerde en de Speelhovenhoeve.

¹⁸ VERMEERSCH P.M., *Steentijdmateriaal uit het Noordelijk Hageland*, Brussel, 1976, p. 237-239.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de herinrichting van de percelen langs de Speelhovenstraat. Het betreft de herverdeling van twee bestaande percelen naar vier loten. Op de twee loten gesitueerd langs de Speelhovenstraat wordt een nieuwe bouwzone voorzien. De twee achterste loten staan gekarteerd als agrarische zone en blijven bebost. De totale oppervlakte van het projectgebied is ongeveer 4.100 m². Het onderzoeksgebied beslaat circa 2.475 m².

Op het gewestplan staat het onderzoeksgebied aangeduid als woonparkgebied. Woonparken zijn gebieden waarin de gemiddelde woningdichtheid gering is en de groene ruimten een verhoudingsgewijs grote oppervlakte beslaan. De voorwaarde voor dit gebied is dat de loten minstens 1000 m² groot zijn.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden.

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Tot op dit moment is er enkel een Steentijdvondst vermeld op de CAI op ongeveer 1 km afstand van het onderzoeksgebied. Dat er geen meldingen dicht bij het onderzoeksgebied voorkomen komt mogelijk doordat er op die plaatst nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd is. De meeste archeologische meldingen in de buurt gaan over Middeleeuwse plaatsen zoals het Kasteel van Schoonhoven, de watermolen van Schoonhoven, de primitieve parochie van Weerde en de Speelhovenhoeve.

Hoewel er niet veel aanwijzingen gevonden zijn over bebouwing op het terrein, zijn er wel verwijzingen naar verschillende wegen die over het projectgebied liepen. Een eerste is te zien op de Ferrariskaart uit 1777. Hier merken we een voetweg of een pad op dat net langs het onderzoeksgebied liep. De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont dit pad niet meer, maar wel een doodlopende weg die naar de Diestsesteenweg loop. Deze loopt mogelijk deels over het onderzoeksgebied. Popp tekende opnieuw een smal pad over het projectgebied, de *Hatterbeeksche kerk weg*. Ook de topografische kaart van 1873 toont nog een weg die over het projectgebied loopt. Het is niet duidelijk of het telkens om dezelfde weg gaat. Pas met de topografische kaart van 1939 is er geen weg meer waar te nemen op het projectgebied. Op dit moment is de Speelhovenstraat reeds aangelegd en is het projectgebied gekarteerd als bosgebied. Op kaarten en foto's van de jaren 1960 ligt het gebied braak, vandaag is het projectgebied opnieuw bebost. Deze wegen en paden hebben mogelijk de bodem van het projectgebied gedeeltelijk verstoord.

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was. Wel staat er op de Vandermaelenkaart (1846-1854) een gebouw net op de grens van het projectgebied. Het is eventueel mogelijk dat door een fout in het georefereren dit gebied in werkelijkheid binnen het projectgebied valt. Dit zou betekenen dat er

halverwege de 19de-eeuw wel bebouwing aanwezig was op het gebied. Op latere kaarten, de topografische kaart van 1873, is deze bebouwing niet meer te zien. Mogelijk was er op het projectgebied meer bebouwing aanwezig in voorgaande periode(s).

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Zoals P. M. Vermeersch beschrijft is er een hoge verwachting om Steentijdvondsten aan te treffen op de steile flanken van de Diestiaanheuveld, meer bepaald vondsten uit het Neolithiserend Mesolithicum. Deze plaatsen vormen de overgang van de Demervallei naar een droge plateausituatie. Bovendien bevindt het onderzoeksgebied zich in de nabijheid van stromend water (Demer, Grote Motte en Wielantvliet). Ook zijn veel gekende vindplaatsen gelegen op bodems, die zeer droog tot matig natte zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont hebben. Dit komt overeen met de bodem van het projectgebied dat als ZAfe beschreven is.¹⁹ Tot op dit moment vermeldt de CAI enkel een Steentijdvondst op ongeveer 1 km afstand van het onderzoeksgebied. De meeste archeologische meldingen in de buurt gaan over Middeleeuwse plaatsen zoals het Kasteel van Schoonhoven, de watermolen van Schoonhoven, de primitieve parochie van Weerde en de Speelhovenhoeve.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Historisch gezien kunnen we voor de omgeving van het onderzoeksgebied spreken van een lage densiteit aan bebouwing. De kans op vondsten is op het terrein afhankelijk van de mate van verstoring in het verleden. De historische wegen die over het projectgebied lopen hebben mogelijk de bodem deels verstoord, hoewel het hoogst waarschijnlijk niet om verharde wegen gaat. Daarnaast was er mogelijk een gebouw aanwezig op het projectgebied, halverwege de 19de-eeuw, zoals de Vandermaelenkaart suggereert.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de herinrichting van de percelen langs de Speelhovenstraat. Het betreft de herverdelen van twee bestaande percelen naar vier loten. Op de twee loten gesitueerd langs de Speelhovenstraat wordt een nieuwe bouwzone voorzien. De twee achterste loten staan gekarteerd als agrarische zone en blijven bebost. De totale oppervlakte van het projectgebied is ongeveer 4.100 m². Het onderzoeksgebied beslaat circa 2.475 m².

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was. Wel staat er op de Vandermaelenkaart (1846-1854) een gebouw net op de grens van het projectgebied. Het is eventueel mogelijk dat door een fout in het georefereren dit gebied in werkelijkheid binnen het projectgebied valt. Dit zou betekenen dat er

¹⁹ VERMEERSCH P.M., *Steentijdmateriaal uit het Noordelijk Hageland*, Brussel, 1976, p. 237-239.

halverwege de 19de-eeuw wel bebouwing aanwezig was op het gebied. Op latere kaarten, de topografische kaart van 1873, is deze bebouwing niet meer te zien. Mogelijk was er op het projectgebied meer bebouwing aanwezig in voorgaande periode(s).

Hoewel er niet veel aanwijzingen gevonden zijn over bebouwing op het terrein, zijn er wel verwijzingen naar verschillende wegen die over het projectgebied liepen. Een eerste is te zien op de Ferrariskaart uit 1777. Hier merken we een voetweg of een pad op dat net langs het onderzoeksgebied liep. De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont dit pad niet meer, maar wel een doodlopende weg die naar de Diestsesteenweg loop. Deze wel loop mogelijk deels over het onderzoeksgebied. Popp tekende opnieuw een smal pad over het projectgebied, de *Hatterbeeksche kerk weg*. Ook de topografische kaart van 1873 toont nog een weg die over het projectgebied loopt. Het is niet duidelijk of het telkens om dezelfde weg gaat. Pas met de topografische kaart van 1939 is er geen weg meer waar te nemen op het projectgebied. Op dit moment is de Speelhovenstraat reeds aangelegd en is het projectgebied gekarteerd als bosgebied. Op kaarten en foto's van de jaren 1960 ligt het gebied braak, vandaag is het projectgebied opnieuw bebost. Deze wegen en paden hebben mogelijk de bodem van het projectgebied gedeeltelijk verstoord.

Zoals P. M. Vermeersch beschrijft is er een hoge verwachting om Steentijdvondsten aan te treffen op de steile flanken van de Diestiaanheuveld, meer bepaald vondsten uit het Neolithiserend Mesolithicum. Deze vormen de overgang van de Demervallei naar een droge plateausituatie. Bovendien bevindt het onderzoeksgebied zich in de nabijheid van stromend water (Demer, Grote Motte en Wielantsvliet). Ook zijn veel gekende vindplaatsen gelegen op bodems, die als zeer droog tot matig natte zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont hebben. Dit komt overeen met de bodem van het projectgebied dat als ZAfe beschreven is.²⁰ De meeste archeologische meldingen in de buurt gaan over Middeleeuwse plaatsen zoals het Kasteel van Schoonhoven, de watermolen van Schoonhoven, de primitieve parochie van Weerde en de Speelhovenhoeve.

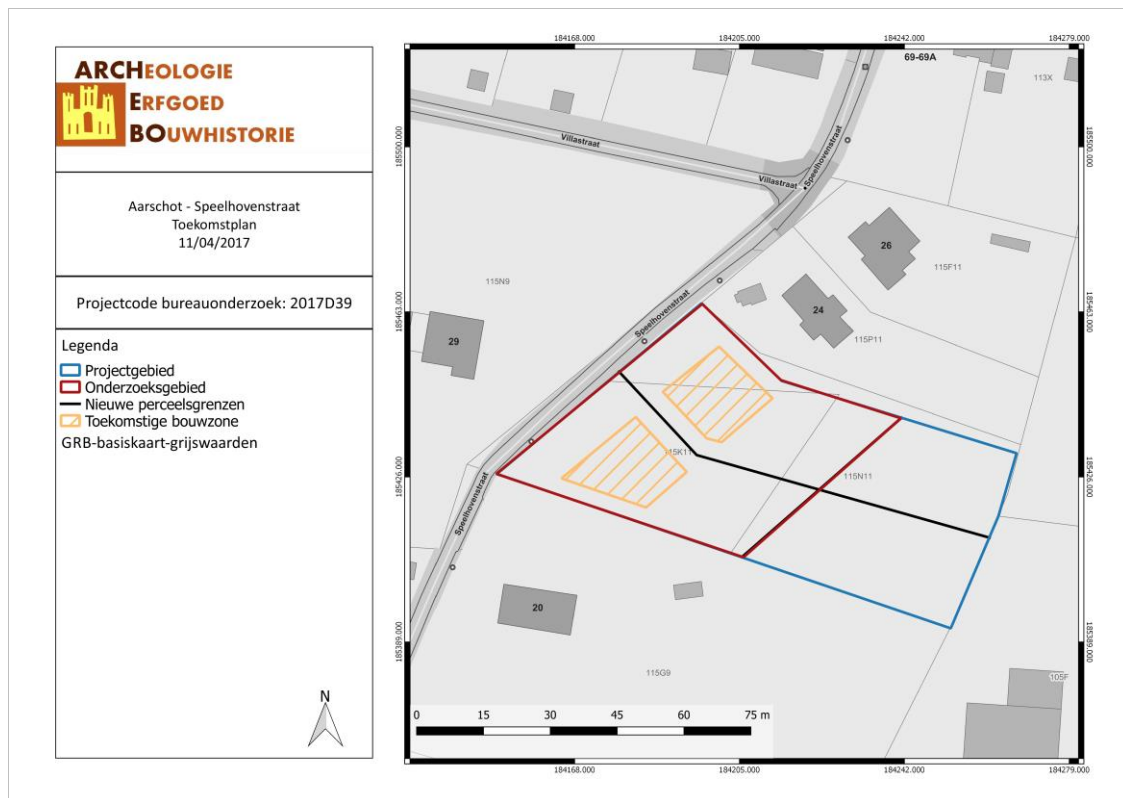
4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de herinrichting van de percelen langs de Speelhovenstraat. Het betreft de herverdeling van twee bestaande percelen naar vier loten. Op de twee loten gesitueerd langs de Speelhovenstraat wordt een nieuwe bouwzone voorzien. De twee achterste loten staan gekarteerd als agrarische zone en blijven bebost.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied historisch gezien weinig bebouwing aanwezig was. Wel liepen er in de loop van de laatste eeuwen verschillende wegen of paden over het terrein.

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De meeste archeologische meldingen in de buurt gaan over Middeleeuwse plaatsen zoals het Kasteel van Schoonhoven, de watermolen van Schoonhoven, de primitieve parochie van Weerde en de Speelhovenhoeve. Vanwege de locatie van het onderzoeksgebied op een droge helling in de nabijheid van de Demer en de Grote Motte is er grote kans om Steentijdvondsten aan te treffen.

²⁰ VERMEERSCH P.M., *Steentijdmateriaal uit het Noordelijk Hageland*, Brussel, 1976, p. 237-239.

AASP/17/04/11/27 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Toekomstplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2017).

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

5.1 PUBLICATIES:

BOGEMANS F. en VAN MOLLE M., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart – kaartblad 24, Aarschot*, Brussel, 2007.

DE LANGHE H. en DRIESEN P., *Archeologienota, het archeologisch vooronderzoek aan de Liersesteenweg te Aarschot*, Tongeren, 2016.

GOOSSENS E., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 32 Leuven*, Brussel, 2007.

GULLENTOPS F. en BROOTHAERS L., *Overzicht van de geologie van Vlaanderen*, Brussel, 1996.

VAN DER VELDEN M., MEULEMANS B. en VAN DEN BROECK K., *Over trage wegen*, Leuven, 2008.

VAN KEMPEN P.A.M.M. en DE KORT J.W., *De verdwenen kerksite van Weerde, gemeente Aarschot; een archeologisch vooronderzoek*, Amsterdam, 2006.

VAN RANST E. en SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)*, Gent, 2000.

VERMEERSCH P.M., *Steentijdmateriaal uit het Noordelijk Hageland*, Brussel, 1976.

5.2 ONLINE BRONNEN:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Aarschot', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 13 april 2017.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Demervallei tussen Aarschot en Diest', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 14 april 2017.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Historische stadskern van Aarschot', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 13 april 2017.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Hoeve Speelhoven', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Inventaris Onroerend Erfgoed', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 7 maart 2017.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Kasteelmotte van Schoonhoven', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Kasteel van Schoonhoven', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

'De geschiedenis van het land van Aarschot', op: www.heemkundeaarschot.be, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

DENEWET L., HOLEMANS H. en VANSINTJAN D., 'Molen van Schoonhoven', op: www.molenechos.org, laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

GEOPUNT VLAANDEREN, 'Atlas der Buurtwegen', op: www.geopunt.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

WIKIPEDIA, 'Hageland', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 18 april 2017.

WIKIPEDIA, 'Vandermaelenkaart', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij verkavelingsvergunning	4
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017).....	6
Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)	7
Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)	9
Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied en de bodembestemming van het terrein (Geopunt, 2017)	10
Figuur 6: Plannen met de geplande werken (B.V.B.A. Landmeterskantoor Peeters - Torfs, 2017).	10
Figuur 7: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)	11
Figuur 8: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).....	12
Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2017).	13
Figuur 10: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in Z-N richting (Geopunt, 2017).....	13
Figuur 11: Situering van de verschillende waterlopen rond het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).	14
Figuur 12: Het onderzoeksgebied in Aarschot aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2017)	15
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2017).	16
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2017).	17
Figuur 15: Uitleg van het type volgens de Quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2017).	17
Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2017).18	
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de Bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2017).	19
Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (Geopunt, 2017). ..	20
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de Bodemgebruikskaart (Geopunt, 2017).....	21
Figuur 20: Detail uit 'Mechlinia Dominium et Aersch Ducatus' van Nicolaes Jansz Visscher, 2de helft 17de-eeuw. Op deze kaart is de kerk van Weert ten zuiden van Aarschot wergegeven. Er vlak boven is het Kasteel van Schoonhoven te zien (Koninklijke Bibliotheek België).	21
Figuur 21: Detail uit de kaart van Fricx, 1712 (Geopunt, 2017).	22
Figuur 22: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2017).	23
Figuur 23: Kaart met aanduiding van de IOE-relicten (Geoportaal, 2017).	24
Figuur 24: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).	26
Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).	27
Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2017).	28
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2017).	29
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2017). ...	30
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2017). ...	30
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2017). ...	31
Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de orthofoto van 1969-1979 (Geopunt, 2017).	31
Figuur 32: Historische evolutie van de percelen (ARCHEBO bvba, 2017).	32
Figuur 33: Toekomstplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2017).	37

7 PLANNENLIJST

AASP/17/04/11/1 - Digitale aanmaak	6
AASP/17/04/11/2 - Digitale aanmaak	7
AASP/17/04/11/3 - Digitale aanmaak	9
AASP/17/04/11/4 - Digitale aanmaak	10
AASP/17/04/11/5 - Digitale aanmaak	11
AASP/17/04/11/6 - Digitale aanmaak	12
AASP/17/04/11/7 - Digitale aanmaak	13
AASP/17/04/11/8 - Digitale aanmaak	14
AASP/17/04/11/9 - Digitale aanmaak	15
AASP/17/04/11/10 - Digitale aanmaak	16
AASP/17/04/11/11 - Digitale aanmaak	17
AASP/17/04/11/12 - Digitale aanmaak	18
AASP/17/04/11/13 - Digitale aanmaak	19
AASP/17/04/11/14 - Digitale aanmaak	20
AASP/17/04/11/15 - Digitale aanmaak	21
AASP/17/04/11/16 - Digitale aanmaak	23
AASP/17/04/11/17 - Digitale aanmaak	24
AASP/17/04/11/18 - Digitale aanmaak	26
AASP/17/04/11/19 - Digitale aanmaak	27
AASP/17/04/11/20 - Digitale aanmaak	28
AASP/17/04/11/21 - Digitale aanmaak	29
AASP/17/04/11/22 - Digitale aanmaak	30
AASP/17/04/11/23 - Digitale aanmaak	30
AASP/17/04/11/24 - Digitale aanmaak	31
AASP/17/04/11/25 - Digitale aanmaak	31
AASP/17/04/11/26 - Digitale aanmaak	32
AASP/17/04/11/27 - Digitale aanmaak	37